

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय

पाठ्यांशए आधारित
नेपालभाषा विद्यावारिधि तर्गिया
पाठ्यक्रम
२०७६

नेपालभाषा विषय समिति
नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय ।

नेपालभाषा विशिष्टतर्गिया पाठ्यक्रमया लिधंसाए नेपालभाषा विद्यावारिधि याएत विद्यार्थी ३०क्रेडिट पाठ्यांश, व ३० क्रेडिटया शोधप्रबन्ध चोया: ६० क्रेडिटआवरया पाठ्यक्रम पूर्वकेमा:।

१. प्रवेश योग्यता

(क) मानविकी संकायया छुं छगू विषय कया एमए तर्गिं म्होति नं द्वितीय श्रेणी वा जीपीए ३.० ल्या: कया: उत्तीर्ण जूह मनुखं पाठ्यक्रमया लिधंसाए नेपालभाषा विद्यावारिधि कार्यक्रमए नां दुतिनेत योग्य जुइ ।

(ख) चोए बियाकथंया योग्यता दुम्ह आवेदकं मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकायया प्रवेशपरीक्षाए बोति कया: व परीक्षा उत्तीर्ण जुइमा: ।

(ग) प्रवेशपरीक्षाए उत्तीर्ण जूपिसं मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकायदुने कोछिनात:गु ई दुने नां दुतिनेमा: ।

(घ) प्रवेशपरीक्षाए बोति मकाम्ह अले प्रवेशपरीक्षा उत्तीर्ण जूसां योग्यता क्रमानुसार कोछिनात:गु कोटाए मला:म्ह आवेदकया नां दुतिनी मखु ।

२. पाठ्यक्रमया रूपरेखा

न्हापांगुसत्र: नेपालभाषा केन्द्रीय विभागए संचालन जुइगु १२ क्रेडीटया विषयगत पाठ्यक्रमए लिधंसाया कक्षा ।

निगूगसत्र: (क) केन्द्रीय विभागए जुइगु ६ क्रेडीटया विषयगत पाठ्यक्रमए लिधंसाया कक्षा ।

(ख) डीनकार्यालयं काइगु शोधविधि सम्बन्धि ६ क्रेडीटया पाठ्यक्रमए लिधंसाया मंका:कक्षा ।

सोंगूगसत्र: केन्द्रीयविभागं न्ह्याकूगु ६ क्रेडिटया विषयगत पाठ्यक्रमए लिधंसाया प्राज्ञिक ज्याखँ ।

सोंगूग सत्रलिपा डीनकार्यालयं कोचाएकूगु ३० क्रेडीटया शोधप्रबन्ध सम्बन्धि प्राज्ञिक ज्या ।

नहापांगुसत्र

कोडन	विषय	क्रेडीट
NB751	सामान्य शोधविधि	४ क्रेडीट
NB752	विषयगत दर्शन व सिध्दान्त साहित्यया सांस्कृतिक अध्ययन	४ क्रेडीट
NB753	प्राज्ञिक लेखन	४ क्रेडीट

निगूगुसत्र

NB761	अनिवार्य शोधविधि	४ क्रेडीट
NB762	नेवा: अध्ययन	४ क्रेडीट
NB763	ऐच्छिक (छगूजक)	४ क्रेडीट
NB763-1	भाषाविज्ञान	
NB763-2	नेपालभाषासाहित्य	
NB763-3	नेवा:संस्कृति	

सगूगुसत्र

NB764	Reading List	६ क्रेडीट
-------	--------------	-----------

सगूगुसत्रलिपा

NB765	शोधप्रबन्ध	३० क्रेडीट
-------	------------	------------

३. पाठ्यांश लेज्या

(क) निगूगुसत्रए विकल्पकथं NB763दुने बियात:गु पाठ्यांश NB763-1, NB763-2, व NB763-3 मध्ये विभागं कोछिनात:कथं विद्यार्थी छगू पाठ्यांश लेएमा: ।

४. शिक्षण तथा मूल्याङ्कनया माध्यम

पाठ्यक्रमया लिधंसाए नेपालभाषा विद्यावारिधिया शिक्षण तथा मूल्याङ्कन नेपालभाषाया माध्यमं जुइ । डीनकार्यालयं काइगु शोधविधि सम्बन्धि ६ क्रेडीटया पाठ्यक्रम डीनकार्यालयया निर्देशनकथं जुइ ।

५. लिधंसाजोलं

दक्को पाठ्यांशया एकाइगत बोनेजोलं लिसे लिधंसा बियात:गु दु । कोछिनात:गु बोनेजोलंयात मा:गु लिधंसा शिक्षकं कोछीफु ।

६. मूल्याङ्कन प्रक्रिया

(क) आन्तरिक मूल्याङ्कन- थुक्रियात ४० ल्या बियात:गु दु । थो मूल्याङ्कन याएत कोछिनात:गु पाठ्यवस्तु दुनेचोना: शिक्षकं थुकथ याएमा:।

(अ) ल्या: बोथला

१. कक्षापरीक्षा	-०५%
२. कक्षाए न्हेबोज्या । बोति	-०५%
३. सत्रपत्र (Term Paper)	-१०%
४. पूर्वसत्रान्त परीक्षा	-२०%

(आ) ज्याखँया मूल्याङ्कन आधार

१. कक्षापरीक्षा - विषयशिक्षकं याइगु आन्तरिक परीक्षाया मूल्याङ्कन ।
२. न्हेबोज्या / बोति - कक्षादुने जुइगु ज्याखँए विद्यार्थि बोति काइगु वा कक्षाए न्हेबोज्याया मूल्याङ्कन ।
३. सत्रपत्र - सम्बद्धविषयया सत्रपत्रया मूल्याङ्कन ।
४. पूर्वसत्रान्त परीक्षा - सत्रान्तपरीक्षाया ढाचाए सत्रावधिया अन्तए विभागए काइगु परीक्षा ।

(ख) सत्रान्त परीक्षा

- (१) सत्रान्तपरीक्षा त्रिवि, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकायं काइ ।
- (२) सत्रान्तपरीक्षाए बोति काएत दक्को आन्तरिक मूल्याङ्कन परीक्षाए उत्तीर्ण जुइमाः ।
- (३) सत्रान्त परीक्षाया ई ३ घण्टा जुइ ।
- (४) सत्रान्त परीक्षाए ताहालिसः काइगु न्हेसः, समस्या व समाधान केनीगु प्रयोगात्मक न्हेसः, अले चिहालिसःकाइगु न्हेसः नेनी ।
- (५) ताहालिसः काइगु व चिहालिसःकाइगु न्हेसलए वैकल्पिक न्हेसः दइ ।
- (६) समस्या व समाधान केनीगु प्रयोगात्मक न्हेसलए वैकल्पिक न्हेसः दैमखु ।

७. उपस्थिति

शोधार्थीया उपस्थिति दक्को सत्रए ८०% दएमाः । उलि हाजीर मगाःसा सत्रान्तपरीक्षाए तइमखु ।

८. पुनःपरीक्षा

बोनाचोंगु सत्रए उत्तीर्ण जूपिन्त जक लिपाया सत्रए दुतिनी । अनुत्तीर्ण जूपिन्त अनुत्तीर्ण जूगु विषयजक लिपाया सत्रए वनेन्हेव छकः हानपरीक्षा(Retest) बीकी । मौकापरीक्षाए न अनुत्तीर्ण जूसा लिपाया सत्रए दुतिनी मखु । थथे अनुत्तीर्ण जूपि विद्यार्थीतसें हानं व पत्र बोनेमाः। सोंगूसत्र सिधएका जक शोध न्हाकी ।

९. शोधप्रस्ताव व चोसुया अन्तिम मुल्याङ्कन

(क) मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय अन्तर्गत सञ्चालित न्हापांगु ३० क्रेडीट पूवनेधुंकाः शोधप्रबन्ध चोएत विद्यावारिधि शोधया कार्यविधि २०७४ दुने चोयातःथें जुइ ।

(ख) शोधप्रस्ताव, शोधगोष्ठी व पुरावलोकन थथे जुइ-

- (१) शोधप्रस्ताव दकले लिपा न्हेबोएगु व प्रतिरक्षा विभागए जुइ ।
- (२) पुरावलोकन न्हेबोएगु व मूल्याङ्कन विभागए जुइ ।
- (३) गोष्ठीपत्र न्हेबोएगु व मुल्याङ्कन विभागए जुइ ।

१०. शोधप्रबन्धया न्हेबोज्या

(क) पाठ्यक्रमया लिधंसाए याइगु शोध विद्यार्थी न्हापांगु ३० क्रेडीट पूवंकूगु निर्दलिपा शोध लःल्हाए फु ।

(ख) शोधप्रबन्धया न्हेतबोज्या (Presubmission Viva) विभागए जुइ ।

(ग) शोधप्रबन्धसम्बन्धि मेमेगु दक्को ज्या व मूल्याङ्कन डीनकार्यालयं गोसा: गोइ ।

११. शोधनिर्देशकया नियूक्ति

निगूगुसत्र न्हाएकथं शोधनिर्देशकया नियूक्ति डीन कार्यालयं याइ ।

१२. तगिं कोछिना

सत्रपतिकंयात कोछिनात:गु पाठ्यांशपतिकं म्होति नं ५०% ल्या: कया: उत्तीर्ण जुइमा: । अले ५०% ल्या: कया: उत्तीर्ण जूम्ह बोमियात आखलं तगिं(Alphabetical Grading) कोछी । तगिं विद्यापरिषदं मानविकी संकाययात कोछिनात:कथं जुइ ।

१३. न्हेस: दएकेगु ढाँचा

सत्रान्तपरीक्षायात ६०पुल्या:या न्हेस: दएकेगु ढाँचा थुकथं जुइ ।

न्हेस:या प्रकृति	ताहान्हेस:		प्रयोगात्मकन्हेस:		चिहान्हेस:	
	नेनीगु	लिस:काइगु	नेनीगु	लिस:काइगु	नेनीगु	लिस:काइगु
ल्या:	३	२	१	१	४	३
ल्या:गो:		१२x२		१२x१		८x३
मुक्कं		२४		१२		२४

१४. मेमेगु खं कार्यबिधी चोयात: थें जुइ ।

१५. थो पाठ्यक्रम शैक्षिकसत्र २०७६ निसे लागू जुइ ।

Research Methodology

Code No :NB 751

Course Cycle:I Semester

Credit Hour : 4

Teaching Hour :64

The course aims at enabling research students with skills, knowledge and understanding of qualitative research traditions, methods and techniques, thereby developing research capabilities in problematising research issues, conceptualising theoretical perspectives, developing research design and analysing and interpreting qualitative data. Qualitative research is a broad research approach to understand complex social realities. It covers all humanist traditions of research practices in social science, humanities and education and can be applied in variety of contexts and disciplines.

More particularly, this course explores various qualitative methods such as ethnography, phenomenology, social constructionism, narrative, etc to equip the researchers to conduct qualitative research. The discussion primarily concentrates on sorting out the issues of qualitative research and resolving them. In this aspect, the course is designed to be practice based, however, a critical perspective of mainstream philosophies, paradigms and approaches of qualitative research is major concern of the course. Students are expected to build a thorough research consensus integrating the theoretical and practical aspect of qualitative research to understand, and explain the social issues.

More specifically, at the end of the course, the students will:

- ...enhance qualitative thinking and doing research based on the underlying characteristics, rhetoric, logics and genre of qualitative research methods;
- ...reflect qualitative methods for designing a study;
- ...evaluate the techniques for qualitative ‘data analysis’;
- ...recognize and assess quality and rigor in evaluating a qualitative research study
- ...maintain ethics in qualitative study.

This course plan is as follows:

Module I: Conceptualizing Qualitative Research (16 Class)

Qualitative research as an adventure
Epistemology and qualitative research
Social constructionism
Reflexivity
Approaches to qualitative research

Module II: Research methods in Qualitative Research (16 Class)

Ethnography
Phenomenology
Narrative research
Critical Discourse Analysis

Module III: Data collection, interpretation and analysis (16 Class)

Preparation for data collection
Observation
In-depth Interview
Thinking qualitatively
Reflecting qualitatively
Grounded theorizing

Module IV: Writing dissertation

(16 Class)

Writing introduction
Reviewing literature
Reflecting on the methodology
Writing discussion chapters
Concluding and showcasing the research through abstract

Key Reading

Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2018). *The Sage handbook of qualitative research* (5th ed.). London: Sage.

(As the course progresses, supplement reading will be provided as per the need)

Assessment	Weightage (%)
Classroom presentation	20
Writing a paper on review of literature/research methodology	20
End semester exam (University exam)	60
Total	100

साहित्यया सांस्कृतिक अध्ययन

पत्र : NB 752

क्रेडिट आवर : ४

पाठघन्टा : ६४

पाठ्यांशको उद्देश्य

यस पाठ्यांशको अध्ययनबाट विद्यार्थीहरूले निम्नलिखित ज्ञान र सिप प्राप्त गर्ने छन् :

- क) संस्कृति, सांस्कृतिक अध्ययन र साहित्यका बीचको सम्बन्धको व्याख्याका साथै साहित्यको सांस्कृतिक अध्ययनको आवश्यकता र प्रयोजनको पुष्ट्याई गर्ने,
- ख) सांस्कृतिक अध्ययनको उद्भव र विकास प्रक्रियाको बोध र व्याख्या गर्ने
- ग) सांस्कृतिक अध्ययनका विभिन्न सम्प्रदाय, तिनका सैद्धान्तिक मान्यता तथा समालोचना पद्धतिको ज्ञान, र
- घ) सांस्कृतिक अध्ययनका विभिन्न उपकरणको उपयोग गरी विभिन्न साहित्यिक कृतिको प्रायोगिक समालोचना तथा शोधकार्य गर्ने ।

एकाइ १

संस्कृति र सांस्कृतिक अध्ययन : तात्पर्य तथा क्षेत्र र सीमा

(पाठघन्टा : १६)

क) संस्कृतिको प्रचलित अवधारणा, दर्शन र संस्कृति तथा सांस्कृतिक अध्ययनको विशिष्ट तात्पर्य

पठनसामग्री

- (1) Williams, Raymond. 1983 (1976). "Culture" *Keywords: A vocabulary of Culture and Society*. pp. 87-93. OXFORD UNIVERSITY PRESS.
- (2) Barker Chris. 2005. "Culture as a Way of Life", *Making Sense of Cultural Studies*, London : Sage Publication, pp. 66-85.
- (3) Sardar, Ziauddin and Loon, Borin Van. 2001. "What is Culture?", *Introducing Cultural Studies*. 3rd ed. New York : Totem Books, pp. 1-20.
- (4) पाण्डेया ताराकान्त. २०७३, "संस्कृति, सांस्कृतिक अध्ययन र मार्क्सवाद", मार्क्सवाद, सांस्कृतिक अध्ययन र साहित्यको समाजशास्त्र, पृ. ५३-९१ ।

ख) समालोचना पद्धतिका रूपमा सांस्कृतिक अध्ययन र यसको विकासको पृष्ठभूमि

पठनसामग्री

- (1) सुवेदी, अभि. २०६८. "सांस्कृतिक समालोचनाको सैद्धान्तिक विकास". रत्न बृहत् नेपाली समालोचना (सैद्धान्तिक खण्ड). सम्पा. राजेन्द्र सुवेदी र डा. लक्ष्मण गौतम. रत्न पुस्तक भण्डार. पृ. १२४-१३९ ।
- (2) पाण्डेय, ताराकान्त. २०७३. "संस्कृति, सांस्कृतिक अध्ययन र मार्क्सवाद", मार्क्सवाद, सांस्कृतिक अध्ययन र साहित्यको समाजशास्त्र, पृ. ५३-९१ ।
- (3) गिरी, अमर, २०७०. "सांस्कृतिक अध्ययनका सैद्धान्तिक आधार र अवधारणा," *भृकुटी*. सांस्कृतिक अध्ययन विशेषाङ्क. भृकुटी एकेडेमिक पब्लिकेसन. पृ. ११-२७ ।
- (4) Miller, Toby. 2001. "What it is and what it isn't: Introducing Cultural Studies", *A Companion to Cultural Studies*. Toby Miller (ed.). Blackwell Publishers. pp. 1-20

ग) सांस्कृतिक अध्ययनका प्रमुख वैचारिक आधारहरू

अ. उत्तर आधुनिकतावाद र सांस्कृतिक अध्ययन

आ. उत्तर संरचनावाद र सांस्कृतिक अध्ययन

इ. मार्क्सवाद र सांस्कृतिक अध्ययन

ई. उत्तर मार्क्सवाद र सांस्कृतिक अध्ययन

उ. नारीवाद र सांस्कृतिक अध्ययन

पठनसामग्री

- (1) Hall, Gary. 2006. "Cultural Studies and Deconstruction", *New Cultural Studies*, Hall, Gary and Birchall, Clare. (ed.), pp. 31-53.
- (2) Jeremy Valentine, 2006. "Cultural Studies and Post Marxism", *New Cultural Studies*, Hall, Gary and Birchall, Clare. Ed. pp. 54-70.

- (3) Hall, Stuart, 2005. "Cultural Studies and its Theoretical Legacies". During, Simon. Ed. *Cultural studies: a critical introduction*. London, New York: Routledge. pp. 33-44. (7)
- (4) बराल, ऋषिराज. २०७३. "माक्सवाद, माक्सवादहरू र सांस्कृतिक अध्ययन", *माक्सवाद र सर्वाल्तर्न अध्ययन*, पृ. २४-६० ।
- (5) चैतन्य. २०७०. समकालीन बुर्जुवा दर्शन र सांस्कृतिक अध्ययन, *भृकुटी*. सांस्कृतिक अध्ययन विशेषाङ्क. भृकुटी एकेडेमिक पब्लिकेसन. पृ. ३१४-३२५।
- (6) भट्टराई, रमेशप्रसाद. २००७. सांस्कृतिक अध्ययनका मूलभूत सिद्धान्तहरू, *भृकुटी*. सांस्कृतिक अध्ययन विशेषाङ्क. भृकुटी एकेडेमिक पब्लिकेसन. पृ. ३३४-३६४।
- (7) उप्रेती, सञ्जीव. २०६९. "सांस्कृतिक अध्ययनका आधार", सिद्धान्तका कुरा, काठमाडौं : अक्षर क्रियसन्स, चौथो संस्क. पृ. ११-३८ ।

घ) सांस्कृतिक अध्ययनको परम्परा : प्रमुख सम्प्रदाय (बेलायती र अमेरिकी)

पठनसामग्री

- (1) Campbell, Neil and Kean, Alasdair. 2005. "Introduction", *American Cultural Studies An introduction to American culture*, Routledge : London and New York. E Library Edition, pp. 1-17
- (2) Sardar, Ziauddin and Loon, Borin Van, 2001. "American Cultural Studies", *Introducing Cultural Studies*. 3rd ed. New York: Totem Books, pp. 57-60.
- (3) Sardar, Ziauddin and Loon, Borin Van, 2001. "British Cultural Studies", *Introducing Cultural Studies*. 3rd ed. New York: Totem Books, pp. 40-55.
- (4) सुवेदी, अभि. २०६८. "सांस्कृतिक समालोचनाको सैद्धान्तिक विकास". रत्न बृहत् नेपाली समालोचना (सैद्धान्तिक खण्ड). सम्पा. राजेन्द्र सुवेदी र डा. लक्ष्मण गौतम. रत्न पुस्तक भण्डार. २०६८. पृ. १२४-१३९ ।

एकाइ २

सांस्कृतिक अध्ययनका प्रमुख मान्यता र समालोचना पद्धति

(पाठघन्टा ३२)

- (क) सत्ता, संस्कृति, विचारधारा, प्रभुत्व तथा साहित्य : रेमन्ड विलियम्स र अन्तोनिओ ग्राम्सीका मान्यताका आलोकमा साहित्य

पठनसामग्री

- (1) Barker, Chris. 2008. "Question of Culture and Ideology", *Cultural Studies : Theory and Practice*. 3rd Ed. London. New Delhi : SAGE Publication, pp. 39-73.
 - (2) Gigi, Minakshi Durham and Kellner, Antonio Gramsci (pp. 13-17) and Luis Althusser (pp. 79-88), Douglas M. 2006. *Media and Cultural Studies*. Oxford, London: Blackwell Publishing.
 - (3) बराल, ऋषिराज. २०७३. "माक्सवाद, ग्राम्सी र सांस्कृतिक प्रभुत्वको धारणा", *माक्सवाद र सर्वाल्तर्न स्टडिज*, पृ. ९६-१३० ।
 - (4) लुइस, अल्थुसर. २०७२. "विचारधारा र राज्यका विचारधाराका अङ्गहरू". *माक्सवादी साहित्य सिद्धान्तका प्रतिनिधिमूलक विचारहरू*, नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, पृ. २६१-२८४.
- ख) साहित्यमा प्रतिनिधित्व, पहिचान र प्रतिरोध (स्टुआर्ट हलका प्रतिनिधित्व तथा त्यस सन्दर्भमा संस्कृतिको कोडिड डिकोडिड सम्बन्धी मान्यताका आलोकमा साहित्य)

पठनसामग्री :

- (1) Hall, Stuart. 2005. "Encoding, Decoding", *Cultural studies: a critical introduction*. London, New York: Routledge, pp. 477-487.
- (2) Hall, Stuart. 1997. "The Work of Representation". *Representation : Cultural Representation and Signifying Practices*. Ed. Stuart Hall. 1997. pp. 13-74.
- (3) Barker, Chris. 2008. "Resistance Revisited", *Cultural Studies : Theory and Practice*. 3rd ed. London. New Delhi : SAGE Publication, pp. 432-438 and page

(4) Gigi, Minakshi Durham and Kellner. ed., "Politics of Representation", selected articles from pp. 337-422.

(5) *Media and Cultural Studies*. 2006. Oxford, London: Blackwell Publishing.

ग) वर्गीय, जातीय तथा लैङ्गिक सीमान्तीयता (सत्ताको वर्चस्व, सीमान्तमाथिको उत्पीडन, सीमान्तहरूको आवाज र प्रतिनिधित्व तथा शक्तिसम्बन्ध) र साहित्य

पठनसामग्री :

(1) Spivak, Gayatri. 2005. "The New Subaltern". *Cultural studies: a critical introduction*. Daring, Simon, Ed. London, New York: Routledge, pp. 229-240.

(2) Spivak, Gayatri. 2010. *Can Subaltern Speak ?*. google.com/ New York : Columbia University Press.

(3) बराल, ऋषिराज. २०७३. "वर्ग, इतिहास चेतना र सबाल्टर्न स्टडिज" मार्क्सवाद र सबाल्टर्न स्टडिज . पृ. १७०-२१३

(4) शर्मा, मोहनराज. २०७०. "अवर्जन अध्ययन र साहित्य" *भृकुटी*. सांस्कृतिक अध्ययन विशेषाङ्क. भृकुटी एकेडेमिक पब्लिकेसन, पृ. ३१४-३२५

(5) चापागाई, निनु. २०७३. "सबाल्टर्न अध्ययन : एक विवेचना". पूर्ववाद र सङ्घेदी विचार. पृ. ५९-९६.

घ) लैङ्गिकता, यौनिकता र शरीर राजनीति / शरीरको प्रयोग र साहित्य (लैङ्गिक अध्ययन तथा नारीवादी कोणबाट साहित्यको अध्ययन)

पठनसामग्री

(1) Barker, Chris. 2008. "Sex, Subjectivity and Representation", *Cultural Studies : Theory and Practice*. 3rd Ed. London. New Delhi : SAGE Publication, pp. 280-310.

(2) Simon the Beauvoir. 2005. The Independent Women. Sexuality and Gender. *Cultural studies: a critical introduction*. Daring, Simon, Ed. London, New York: Routledge, pp. 337-357.

(3) Campbell, Neil and Kean, Alasdair. 2005. "Gender and sexuality: 'to break the old circuits'". *American Cultural Studies*. Routledge, pp. 183-207.

(4) भट्टराई, रमेश. २०६८. "लैङ्गिक समालोचना". रत्न बृहत् नेपाली समालोचना (सैद्धान्तिक खण्ड). सम्पा. राजेन्द्र सुवेदी र डा. लक्ष्मण गौतम. रत्न पुस्तक भण्डार. पृ. २४४-२५८ ।

(5) उप्रेती, सञ्जीव, २०६९. "जेन्डरको अध्ययन", *सिद्धान्तका कुरा*, काठमाडौं : अक्षर क्रियसन्स, चौथो संस्करण, पृ. २३६-२५८ ।

(6) Campbell, Neil and Kean, Alasdair. 2005. "Gender and sexuality: 'to break the old circuits'". *American Cultural Studies*. Routledge. pp. 183-207.

ड) लोकप्रिय संस्कृति (प्रतिनिधित्व र प्रतिरोधको राजनीतिका सन्दर्भमा) र साहित्य

पठनसामग्री

(1) Barker, Chris. 2008. "Popular Culture". *Cultural Studies : Theory and Practice*. 3rd Ed. London. New Delhi : SAGE Publication, pp. 51-54.

(2) Storey, John, 2009. "What is Popular Culture?" pp 1-14, "The Politics of Popular". pp. 213-235. *Cultural Theory and Popular Culture*. E Book. Fifth Ed. Pearson Longman.

(3) Walton, David. 2008. "Consolidating Cultural Studies: Subcultures, the Popular, Ideology and Hegemony" *Introducing Cultural Studies*. Sage Publication, pp. 137-190.

(4) पचौरी, सुधीश, २००४. पपुलर कल्चर, नयी दिल्ली : राधाकृष्ण प्रकाशन प्रा. लि.।

च) पहिचानको प्रश्न र बहुसांस्कृतिकता : संस्कृतीकरण, सांस्कृतिक सम्मिश्रण, सांस्कृतिक विलयन, सांस्कृतिक सङ्करीकरण (हाइब्रिडाइजेसन), सांस्कृतिक प्रभुत्व, केन्द्र विघटन र बहुकेन्द्रको निर्माण र साहित्य (अमेरिकी बहुसांस्कृतिक अध्ययन पद्धतिका आधारमा)

पठनसामग्री

- (1) Barker, Chris. 2008. "Ethnicity, Race and Nation". *Cultural Studies : Theory and Practice*. 3rd Ed. London. New Delhi : SAGE Publication, pp. 246-278.
- (2) Campbell, Neil and Kean, Alasdair. 2005. *American Cultural Studies*. Routledge, pp. 183-207.
- (3) गौतम, कृष्ण, २०७०. युगमकको विनिर्माण : सङ्कर संस्कृतिको पहिचान". *भृकुटी*. सांस्कृतिक अध्ययन विशेषाङ्क, पृ. ८३-९१।

छ) विशिष्ट विमर्शात्मक संरचनामा सत्ता, शक्ति र ज्ञानको उत्पादन र तिनका बिचको परस्पर सम्बन्ध र साहित्य (सत्ता, शक्ति र सत्यसम्बन्धी मिसेल फुकोका मान्यताका आधारमा)

पठनसामग्री

- (1) Barker, Chris. 2008. "Foucault: Discourse, Practice and Power". *Cultural Studies : Theory and Practice*. 3rd Ed. London. New Delhi : SAGE Publication, pp. 90-92.
- (2) Foucault, Michel, 2005. "Space, Power and Knowledge". *Cultural studies: a critical introduction*. During, Simon. Ed. London, New York: Routledge, pp. 164-171.
- (3) Hall, Stuart. 1997. "Discourse, Power and the Subject". *Representation : Cultural Representation and Signifying Practices*, pp. 41-51.
- (4) Storey, John, 2009. "Discourse and Power : Michel Foucault". *Cultural Theory and Popular Culture*. E Book. Fifth Ed. Pearson Longman, pp. 128-130.

ज) संस्कृति र राजनीतिको अन्तर्सम्बन्ध, पुँजीवादी संरचनामा संयोजन (आर्टिकुलेसन), अर्थको उत्पादन र वितरण तथा साहित्य (उत्तर मार्क्सवादी चिन्तनका आधारमा)।

पठनसामग्री

- (1) Slack, Jennifer Daryl. 2005. "The theory and method of articulation in cultural studies" (Chapter 5). *Stuart Hall: Critical Dialogues in Cultural Studies*. Edited by David Morley and Kuan-Hsing Chen, pp. 113-128.
- (2) Jeremy Valentine, 2006. "Cultural Studies and Post Marxism", *New Cultural Studies*, Hall, Gary and Birchall, Clare. Ed., pp. 54-70.
- (3) Storey, John, 2009. "Post Marxism and Cultural Studies". *Cultural Theory and Popular Culture*. E Book. Fifth Ed. Pearson Longman, pp. 82-88.

एकाइ ३

प्रायोगिक कार्य : प्राज्ञिक लेखनको अभ्याससँगै सांस्कृतिक अध्ययनका केन्द्रीयतामा शोधपरक लेखनको अभ्यास (पाठघन्टा : १६)

- (क) साहित्यको सांस्कृतिक अध्ययनसम्बन्धी विभिन्न सिद्धान्तका शोधक्षेत्रको पहिचान
- (ग) प्राज्ञिक लेखनका प्रमुख पक्ष तथा शीर्षक उपशीर्षकको योजना निर्माण र लेखन अभ्यास
- (ख) शोधप्रश्न निर्माणको अभ्यास
- (घ) नेपाली साहित्यका विभिन्न विधाका निर्धारित रचनामा केन्द्रित रही सांस्कृतिक अध्ययनसम्बन्धी सिद्धान्तका आधारमा शोधपरक समीक्षालेखनको अभ्यास

शिक्षण क्रियाकलाप

- (क) शिक्षणक्रियाकलाप विद्यार्थीकेन्द्री हुनेछ । विद्यार्थीहरूलाई निर्धारित पठनसामग्रीको अध्ययन गर्न लगाई छलफलमा सहभागी गराएर कक्षागत अन्तर्क्रियाबाट निचोड निकाल्न प्रेरित गरिनेछ ।
- (ख) विभिन्न शीर्षकका लागि निर्धारण गरिएका पठनसामग्रीहरूको अध्ययन गरी एकल रूपमा वा समूहगत रूपमा कक्षामा पालैपालो प्रस्तुत गर्न लगाई उक्त प्रस्तुतिमाथि प्रश्नोत्तर तथा छलफल र अन्तर्क्रियाका माध्यमबाट कक्षागत क्रियाकलापमा विद्यार्थीहरूलाई अभिप्रेरित गराइनेछ । कक्षाको प्रस्तुति र अन्तर्क्रियामा शिक्षकले सहजीकरणको भूमिका निर्वाह गर्दै प्रस्तुतिको अन्त्यमा स्पष्टताका साथै प्रस्तुतिको संश्लेषण गर्नेछन् ।
- (ग) एकाइ तीनको प्रायोगिक कार्य एकाइ एक र दुईको सैद्धान्तिक सन्दर्भमाथिको पठन र छलफलसँगसँगै तिनै सैद्धान्तिक उपकरणलाई आधार बनाई प्राज्ञिक तथा शोधपरक लेखनसम्बन्धी विमर्श र अभ्यासमा केन्द्रित हुनेछ । त्यस्तो अभ्यासका लागि विवेच्य कृतिको निर्धारण विद्यार्थीहरूले पठनरुचिका आधारमा

पनि छनोट गर्न सक्नेछन् । एकाइ तीनको प्रायोगिक कार्य कक्षागत छलफल, प्रस्तुति, सामूहिक कार्य र अध्ययनपत्र लेखन आदिका आधारमा पनि सम्पन्न गर्न सकिनेछ।

Reducing Bias by Topic (Gender, Sexual Orientation, Race and Ethnicity, Disabilities, Age, Historical and Interpretive Inaccuracies) (*PMA*)
Mechanics (Punctuation, Spelling, Capitalization, Italics, Abbreviations, Numbers, Tables and Figures) (*PMA*)
Language Focus (Verbs Pronouns, Misplaced/Dangling Modifiers, Advers, Conjunctions, parallel Construction) (*PMA*)

Unit VI: Crediting Sources and Documentation

When to Cite (Plagiarism and Self-Plagiarism) (*PMA*)
Some Notes on Plagiarism (*AWG*)
Citing Reference in Text
Reference List/ Preparing the List of Works Cited
Reference Components and Reference Examples
Language Focus (Careful Use of Synonyms, Identifying the Source, Summary Reminder Phrase, Showing Similarities and Differences, Evaluative Language, Unreal Conditionals, Stating opinions, inversions) (*AWG*)

Required Texts

American Psychological Association. (2012). *Publication Manual of the American Psychological Association*. London and New York: Author.
Booth, W.C., Colomb, G.G. & Williams, J.M. (2009). *The Craft of Research*. Chicago and London: Chicago University Press.
The Modern Language Association of America. (2008). *MLA Style Manual and Guide to Scholarly Publishing*. New York: Author.
Swalws, J.M., & Feak, C.B. (2012). *Academic writing for graduate students: Essential tasks and skills*. New York: University of Michigan Press.

Reference Books

Bailey, S. (2011). *Academic Writing: A handbook for International Students*, 3rd e. London and New York: Routledge.
Cargill, M., & O'Connor, P. (2009). *Writing Scientific Research Articles: Strategies and steps*. Chicester: Wiley-Blackwell.
Creene, S., & Lidinsky, A. (2012). *From Inquiry to Academic Writing: A Text and Reader*, 2nd ed. Boston and New York: Bedford/St. Martin.
Graff, G., & Birkenstein, C. (2010). *They Say I Say. Moves that Matter in Academic Writing* 2nd ed. London: W.M Norton & Company.
Lewin, B.A. (2010). *Writing Readable Research: A Guide for Students of Social Science*. London: Equinox.
Peer, Willen Van, et al. (2012). *Scientific Methods for Humanities*. Amsterdam: John Benjamin Publishing Company.
Sword, H. (2012). *Stylish Academic Writing*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Research Methodology 2

Code No : **NB 761** **Course Cycle:II Semester**
Credit Hour : **4** **Teaching Hour** :**64**

This course will be run as per the Office of Dean, Humanities and Social Sciences.

नेवा: अध्ययन (अनिवार्य)

कोड -NB 762

क्रेडिट आवर -४

सेमेष्टर -२

कक्षा घण्टा -६४

पाठ्यांशया उद्देश्य

थो पाठ्यांश बोनालि विद्यार्थी थुलि ज्ञान व शीप सएकी-

- (१) नेवा: खँगो:या व्युत्पत्ति व परिभाषाया लिसें पुलांगु अभिलेखया आधारए नेवा: खँगो: छेलात:गु दकले पुलांगु अभिलेखया अवस्था सीकेगु ।
- (२) नेपालभाषाया प्राचीन रूप, प्राचीन साहित्य (काव्य, नाटक, पूजाविधि, ज्यतिषशास्त्र आदि)ए नेपालभाषाया प्रयोग, अले उकी भाषागत रूप तुलनात्मक अध्ययन याना: ज्ञान काएगु ।
- (३) प्राचीन नेपालभाषाया प्रयोग सरकारी ज्याखँया भाषाकथं गुबलेनिसे मान्यता काल? थो खँ तत्कालीन सरकारी अभिलेखया अध्ययन याना: विश्लेषणात्मक ज्ञान काएगु ।
- (४) प्रचलित, रञ्जान, भुजिमोल लिपिया प्राचीनताया जानकारी कयालि थुलि लिपिया तुलनात्मक अध्ययन याना: तुलनात्मक ज्ञान काएगु ।

पाठ्यविवरण

एकाइ -१ नेवा: खँगो:या व्युत्पत्ति व परिभाषा

पाठ्य जोलं

शर्मा, शिवराज, (२०५४), *नेपाल र नेवाल- मूलतः ऋगवैदिक शब्द* । दार्जिलिङ: गोरखा पुस्तक सदन ।
आचार्य, बाबुराम, (२००९), 'नेपाल, नेवाल र नेवारीभाषा', *नेपाली सांस्कृतिक परिषद पत्रिका, वर्ष १, अङ्क १* ।

श्रेष्ठ, तुलसीनारायण, (२०६६), *नेपालका नेवारहरू - पहिचान र पृष्ठभूमि*। काठमाडौं: अनुसन्धान तथा विकास संस्था ।

Nepali, Gopal Singh, (1965), *The Newars: An Ethno-sociological Study of a Himalayan Community*. Bombay: United Asia Publications.

एकाइ -२, नेवा: खँगो:या प्राचीनतम प्रयोग

पाठ्य जोलं

राजवंशी, शंकरमान, (२०२०), *ऐतिहासिक घटनावली* । काठमाडौं : वीर पुस्तकालय ।

राजवंशी, शंकरमान, (२०४१), *भूमिसम्बन्धि तमसुक ताडपत्र*, भाग २ । काठमाडौं: राष्ट्रिय अभिलेखालय ।

पन्त, महेशराज, (२०६९), 'नयाँ ठ्यासफू', *पूर्णिमा पत्रिका, पूर्णाङ्क १; २* ।

तेवारी, रामजी, व मेमेपि, (२०६६), *अभिलेख संग्रह १-१२* । काठमाडौं: संशोधन मण्डल सम्बद्ध भाग ।

Gellner, David, (1965), *Some Notes on Newar Identity*, दबू समारिका, हरिसिद्धि युवा क्लब ।

एकाइ -३, नेपालभाषाया प्राचीनरूप

पाठ्य जोलं

बज्राचार्य, धनबज्र, (२०२०), *मल्लकालका अभिलेख* । काठमाडौं: नेपाल र एशियाली अध्ययन संस्थान ।

राजवंशी, शंकरमान, (२०२०), *ऐतिहासिक घटनावली* । काठमाडौं: वीर पुस्तकालय ।

Vajracārya, Dhanvajra, Malla, Kamal P. (1985), *The Gopālarājavaṃśāvalī*. Franz Steiner Verlag Weisbaden GMBH.

एकाइ -४, नेपालभाषाया प्राचीन साहित्य

पाठ्य जोलं

मल्ल, भूपतीन्द्र,() रूक्मिनि परिणय (नेपालभाषा) । **अभिलेख संख्या..**

मल्ल, रणजीत,() रामायण नाटकम् (नेपालभाषा) । श्री गणेश शर्मा (निर्माण समर्पित) **अभिलेख संख्या..**

मल्ल, सुमति जयजितामित्र, (नेसं ८०७), *मदालासहरणम्* (नेपालभाषा) । नेपाललिपि । **अभिलेख संख्या...**

वैद्य, जनकलाल,....

एकाइ -५ नेपालभाषा- सरकारी ज्याखँया भाषा

पाठ्य जोलं

तेवारी, रामजी, व मेमेपि, (२०६६), *अभिलेख संग्रह १-१२* काठमाडौं: संशोधन मण्डल सम्बद्ध भाग ।

वज्राचार्य, धनवज्र, (२०२०), *मल्लकालका अभिलेख* । काठमाडौं: नेपाल र एशियाली अध्ययन संस्थान

योगेशराज....

Regmi, Dilli Raman, (1965), *Medieval Nepal*. New Delhi: Rupa & Co.

एकाइ -६, रञ्जना, भुजिंमोल व नेपाललिपिया प्राचीनता

पाठ्य जोलं

नेपाल लिपि गुथि, (नेसं १११२), *प्रचलित नेपाललिपिया वर्णमाला* । येँ : नेपाल लिपि गुथि ।

रेग्मी, दिनेशचन्द्र, (२०६०), *पुरालेखन र अभिलेख* । काठमाडौं: हिमालय बूक स्टल ।

शाक्य, हेमराज, (२०३०), *नेपाललिपि प्रकाश* । काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर, (१११८), *नेपाललिपि वर्णमाला* । येँ : पब्लिक यूथ क्याम्पस ।

Dani, Ahmad Haran, (1963), *Indian Paleography*. Oxford: The Clarendon Press.

एकाइ -७, रञ्जना, भुजिंमोल व नेपाललिपिया तुलनात्मक अध्ययन

पाठ्य जोलं

पन्त, महेशराज, (२०६३), 'संसारदेवीको प्रतिमा स्थापना गरी राखिएको ताम्रपत्र', *पूर्णिमा, पूर्णाङ्क १२२,*

१२३, १२४

रेग्मी, दिनेशचन्द्र, (२०६०), *पुरालेखन र अभिलेख* । काठमाडौं: हिमालय बूक स्टल ।

शाक्य, हेमराज, (२०३०), *नेपाललिपि प्रकाश* । काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

Dani, Ahmad Haran, (1963), *Indian Paleography*. Oxford: The Clarendon Press.

नेपालभाषा साहित्य

(वैकल्पिक)

Code: NB 763-2

Credit

Hours: 4

Semester: II

Teaching Hours:

64

१. पाठ्यक्रमया म्हसीका

थो पाठ्यक्रमं विद्यावारिधि याइपिं विद्यार्थीतएत नेपालभाषा साहित्यया कालविभाजन व उकिया रूपरेखा थुइकेत गुहालि याइ । नेपालभाषाया साहित्यया कालविभाजन, उकिया पृष्ठभूमि व उकिया विश्लेषणया आधार लुइकेगु लँपु लुइकेत गुहालि याना: उकियात प्राज्ञिक ढंगं चोए फएकेबीगु थो पाठ्यक्रमया आज्जु खः। थो पाठ्यक्रमदुने नेपालभाषाया साहित्य न्हासानिसें आःतक प्यसलं अप्पो दँया साहित्यया वाङ्मय पृष्ठभूमि - साहित्य शुरु जुइन्होया प्राकृत शब्दावली, लिखत, उत्कीर्ण लेख, शुरुवाङ्मयया अवस्था, प्राचीन साहित्य - सिर्जनात्मक साहित्य व रचनात्मक वाङ्मय विधाया शुरु व विकास, माध्यमिक साहित्य - मल्ल राज्य मदय्धुंका: ब्वलंगु न्हूगु परिस्थिती खनेदुगु साहित्यया प्रवृत्ति, पुनर्जागरण साहित्य - थासा आखलं सफू पिदंसेलि वःगु न्हूगु जागरण, साहित्यया मूपुला, व आधुनिक साहित्य दुथ्याइ ।

एकाइ १. वाङ्मय पृष्ठभूमि (सन् ४६४- १११४/नेसं २३५)

८

कालविभाजन

(क) वाङ्मय पृष्ठभूमि - साहित्य शुरु जुइन्होया प्राकृत शब्दावली, लिखत, उत्कीर्ण लेख, शुरु वाङ्मयया अवस्था ।

(ख) प्राचीन साहित्य - सिर्जनात्मक साहित्य व रचनात्मक वाङ्मय विधाया शुरु व विकास ।

(ग) माध्यमिक साहित्य - मल्लराज्य मदय्धुंका: ब्वलंगु न्हूगु परिस्थिती खनेदुगु साहित्यया प्रवृत्ति ।

(घ) पुनर्जागरण साहित्य - थासाआखलं सफू पिदंसेलि वःगु न्हूगु जागरण, साहित्यया मूपुला ।

(ङ) आधुनिक साहित्य

१.१. प्राकृतकालीन नेपालभाषा (ई०४६४-१११४/नेसं२३५)

संस्कृत-इतर शब्दावली अध्ययन, क्रिया प्रयोग शुरुवात (नेसं १५९ बन्धकपत्र, नेसं २११ क्रयपत्र)।

१.२. लिखत - उत्कीर्ण लेख

नियम परिभाषा पत्रिका (गोष्ठीपत्र, नेसं २३५), उत्कीर्ण (स्तम्भ) लेख - सक्व (नेसं २९३), मरुसतः सिजःपौ (नेसं ४५४, ४९९) ।

१.३. ग्रन्थारम्भ वाङ्मय - विचित्रकौतुक (सामान्य चिकित्सा, नेसं ४९३), हरमेखला (तान्त्रिक चिकित्सा,

नेसं ४९४), भीमरथ-चन्द्रसहस्रपूजाविधि (कर्मकाण्ड नेसं ४९९), न्यायविकासिनी (नारदस्मृति, नेसं ५००), अमरकोश (पुत्रपौत्रादिबोधिनी नेसं ५०१, बालबोधिनीविवृति, नेसं ५०६), अघोरपूजाविधि (कर्मकाण्ड, नेसं ५०५), भूतवृत्तान्त (गोपालराजवंशावली घटनावली खण्ड, अन्दाजी नेसं ५०९), वैद्यक (आयुर्वेद, नेसं ५२०), भास्वतीकरणटीका (ज्योतिष, नेसं ५२८), निर्देशन वाक्य (गुह्यकालीपूजाविधि,

नेसं ४००), (चतुरङ्करामायण नाटक, नेसं ५३२), ज्योतिराजकरण (ज्योतिष, नेसं ५४१),
धनञ्जयनिघण्टु (नेसं ५९६), स्याद्यन्तकोष (व्याकरण, नेसं ६२०) ।

लिधंसा

तमोट, काशीनाथ, (नेसं १११८), नेपालभाषा साहित्यया ध्वःकिया । येँ : नसना पब्लिकेशन ।
तुलाधर, प्रेमशान्ति, (नेसं ११२०), नेपालभाषा साहित्यया इतिहास । येँ : नेपालभाषा एकेदमि ।
हृदय, चित्तधर, (नेसं ११०२), झीगु साहित्य, स्वकः खुसि (न्हापां नेसं १०७४) । येँ : नेपालभाषा परिषद् ।
हृदय, चित्तधर, (नेसं १०९१), नेपालभाषा साहित्यया जातः । येँ : नेपालभाषा परिषद् ।

Malla, Kamal P.(1982). *Classical Newari Literature: A Sketch*. Kathmandu:
Educational Enterprises.

एकाइ २. प्राचीन साहित्य (नेसं ६२५-८८८)

२.१ सृजनात्मक साहित्य

१२

२.१.१ बाखं – पुराण (भागवत, नेसं ६२५, स्कन्द (काशीखण्ड, नेसं ७०२), शिवरात्रिमहिमा (८२५ आदि),
लौकिक (तन्त्राख्यान ६३८, हितोपदेश ६९४, शुकबहत्तरी (८६६), बत्तीसपुत्रिका, आदि), व्रतकथा
(स्वस्थानी ७२३, अगस्त्य, शिवरात्री, सत्यनारायण, आदि), रामायण (७५४, किपाबाखं, दुःखी भारो
रचित आर्ष/वाल्मीकि ८२४, अध्यात्म, ८४७), महाभारत (७२१ सभापर्व, ७५४ किपाबाखं), मुद्राराक्षस
(८२१), अवदान/जातक (अश्वघोषनन्दिमुख, ८०५), आदि ।

२.१.२ मे (काव्य) – इन्द्रजात्रागीत (नेसं ६९१, ६९४), नानार्थगीतपञ्चदशकगीत (७३४-७५६, जगज्ज्योति
मल्लकृत), गीतगोपीनाथ (सिद्धिनरसिंह मल्लया पौभाः, ७५४ पाखे), प्रताप मल्लया मे (७६१-७९४),
जगच्चन्दया नेपालभाषा गीत (७९२), केसवदासया पुवारे मे (७२५), जगत्केशरीया चण्डेश्वरीस्तोत्र
(७९८), योगेन्द्रानन्द 'गयोजुजु'या कूटकाव्य, दाफाभजन मे (जुजुपिनि, लानिपिनि व मेपिनि), सिन्हाज्या
मे (८६९) आदि, लोकचरित्रगीत (जयप्रकाशकालीन), सायात मे ।

२.१.३ प्याखं - पद्मसागर (७४१-७६१), रुक्माङ्गदचरित (एकादशीव्रत ७५३), वसुन्धरा (७६४),
मूलदेवशशिदेव (७९२), मल्लजुजुपिनि प्याखं (भूपतीन्द्र, श्रीनिवास, रणजित, जयप्रकाश आदि), कात्ति
प्याखं व बाथः प्याखं, शाखानगरय् हुइकूगु प्याखं (भवत - स्यमन्तकोपाख्यान, नेसं ८२६, किपू -
कर्पावती (८६३), थिमि-पृथूपाख्यान- रणजित मल्लकृत आदि ।

२.१.४ नैतिक शिक्षा- कुशोपदेशनीतिसार (६७५), चाणक्य-सार-सङ्ग्रह (७२०), नीतिसारसंग्रह
(जगज्ज्योति मल्लकृत), धर्म-लक्ष्मी संवाद (७८०), ईशाइ साहित्य (सत्यसाक्षी परमेश्वरया महिमा
८६०), गुणधर्मप्रकाश (अ. ८७०-८९०) आदि ।

२.२ रचनात्मक/प्राविधिक वाङ्मय

२.२.१ न्यायशास्त्र - (नारदसंहिता/न्यायविकासिनी परम्परा, नेसं ६३१, ६७२ आदि), नेपालन्यायपालविधि
(६३१) ।

२.२.२ शब्दकोश - अमरकोश परम्परा (नेसं ६६२, ७२८, अमरसिंह सफुलि, ८३१, आदि), पारसी प्रकाश
(८२०), भेषजनामावली (६९७), धनञ्जयनिघण्टु (७९५), आदि ।

२.२.३ चिकित्साशास्त्र - माधवनिदान (६३१), अश्वशास्त्र (७००, ७३८ जगज्ज्योति मल्लकृत) ।

२.२.४ इतिहास - भूतवृत्तान्त (घटनावली), वंशावली, धरोत अभिलेख, लिखतपत्र, उत्कीर्णलेख आदि ।

- २.२.५ कर्मकाण्ड - नित्यार्चनविधि (७१४), श्राद्धक्रियापद्धति (७१५), दर्शपौर्णमासविधान (७२८), भीमरथारोहणविधि (७७७), पवित्रारोहणपूजाविधि (७७८), आदि ।
- २.२.६ ज्योतिषशास्त्र - स्वरोदय (युद्धशास्त्र, ७३७ सेनाभञ्जन, आदि), लीलावती (गणित, ८५८), शकुनावली (८७९) ।
- २.२.७ कामशास्त्र - नागरसर्वस्व (७५०) ।
- २.२.८ सङ्गीतशास्त्र - सङ्गीतचन्द्र (जगज्ज्योति मल्लकृत), पञ्चतालादिवाद्यग्रन्थ ।

लिधंसा

- तमोट, काशीनाथ, (नेसं ११०१), लिच्छवि अभिलेखया संस्कृत मखुगु खँवःया ल्याःचाः, खेलुइताः, ल्याः२ (कछला), पौ १३१-१३६।
- रेग्मी, जगदीशचन्द्र, (सन् २००९), प्राचीन नेपालको संक्षिप्त किरात इतिहास । काठमाडौं : मुन्धुम पब्लिकेशन, विसं २०६६। (२५६ लिच्छवि शब्दावलीया अध्ययन)
- वज्राचार्य, धनवज्र, (नेसं १०९३), लिच्छविकालका अभिलेख । काठमाडौं : नेपाल र एशियाली अध्ययन संस्थान, विसं २०३० ।
- वज्राचार्य, धनवज्र, (विसं २०४१), ताडपत्रहरुको ऐतिहासिक महत्व, आर्थिक नेपाल, २:३:१०/विसं २०४१ वैशाख, पृ०१०-१४।
- Malla, Kamal P. (1990). The Earliest Dated Document in Newari: The palmleaf from Uku Bahah, NS 235/Ad 1114, *Kailash*, 16:1-2, pp. 15-26.
- Malla, Kamal P. (2015). *From Literature to Culture Selected Writing on Nepalese Studies, 1980-2010*. Kathmandu: Himal Books. **Chapter : Prehistory in place-names.**

एकाइ ३. माध्यमिक साहित्य (नेसं ८८८- १०२० दशक)

४

- ३.१ सरकारी प्रशासन - थँदेश - कोदेश पद्धति सफल (८९३-८९९), गोरखा-नेपाल सँदेशया सन्धिपत्र (८९५), ल्हासाय् टक्सारी नरसिंहयात छवःगु निर्देशन-पत्र (९११), गोरखा-अंग्रेज युद्ध इलय् च्वःगु पत्रया चर्चा ।
- ३.२ प्याखं - हनूमाननाटक (९२०, अमृतानन्द अनूदित), महासत्वोपाख्यान (९५१), ध्याचुमें जाःगु धिन्तामुनि प्याखं, मौखिक परम्पराया दबूप्याखं ।
- ३.३ बाखं - व्रतकथा (स्वस्थानी, शिवरात्रि, सत्यनारायण, सोमवार-अमावास्या, अष्टमी, वसुन्धरा, अहोरात्र आदि, अवदान (वीरकुश (९४३), विश्वन्तर (९८३), विचित्रकर्णिका (९७९), मणिचूड (९९३), कपीश (९१७), सिंहलसार्थवाह (१००६, १०१७), लक्ष्यचैत्य श्रृंगभेरिकथा (१९शदी), सर्वज्ञमित्र (१००३) आदि, स्वयम्भू उत्पत्ति कथा (९४०), स्वयम्भू पुराण (९३१, १००१), नलराजाया व्याख्यान (नल-दमयन्ती, ९५०-९६०), नलोपाख्यान (९५१), स्यमन्तकोपाख्यान (९१७), अध्यात्मरामायण (९४९) ।
- ३.४ मे (गीत) - लक्ष्मीसुनन्दया शारदास्तोत्र (९१९), अमृतानन्दया अवलोकितेश्वर (चरपति) स्तोत्र अनुवाद 'देवमनुष्य...!', नेपालीय देवताकल्याण, फुटकर काव्य, पाण्डवगीता (९५७), सुलोचना-माधव (बाखंमे), अवदान बाखंमे (वीरकुश, मणिचूड, विश्वन्तर, कविरकुमार आदि, सुन्दरानन्दया फुटकर काव्य,

शोककाव्य (सितलामाजु, महारानी विज्यालक्ष्मी, जङ्गबहादुर मृत्युशोक (१९९९) लोकमे जि वया ला लछि मडुनि आदि सँदैय् सम्बन्धी, सिलुतीर्थ आदि ।

लिधंसा

कंसकार, प्रेमबहादुर, (नेसं १०८४), झीगु नाटक परम्परा, रत्नेश्वरप्रादुर्भाव । येँ : च्वसापासा ।
जोशी, सत्यमोहन, (नेसं ११३४), पुलांम्ह कवि योगेन्द्रानन्द गयोजुजु, मतिना, ७:१७ कछला, पौ ४४-४७ ।
तमोट, काशीनाथ, (नेसं ११२९), पुलांगु नेपालभाषा वाङ्मय-मुना (ब्व१) । येँ : मञ्जु पिथं ।
तमोट, काशीनाथ, (नेसं ११२७), स्वस्थानी परमेश्वरी व्रतकथा (नेपालभाषाया न्हापांगु नेसं ७२३या गोमय्जुया बाखं) । येँ : शुभ सफूकुथि प्रकाशन ।
तमोट, काशीनाथ, (नेसं ११३५), नेपालभाषा वाङ्मय । येँ : रामभक्त भौमि ।
तमोट, काशीनाथ, महर्जन, जीवनकुमार, (नेसं ११२७), नेपाल-न्यायपाल-विधि, नेसं ६३१ । येँ : शुभ सफूकुथि प्रकाशन ।
तमोट, काशीनाथ, श्रेष्ठ, राजितबहादुर, (नेसं ११३९), पद्मसागर प्याखं । येँ : मञ्जु पिथं ।
ताम्रकार, गोविन्द, (नेसं ११३७), श्रीसिद्धिनरसिंह मल्ल राजाजुया प्रख्यातगु ३२ पु म्ये, २०७३ । यल : श्रीकरुणामय नसंचा दाफा भजन, हौगः, नेसं ११३७ ।
ताम्रकार, विमल (मुं), (नेसं ११२०), जयजगज्ज्योति मल्लया नानार्थपंचदशकंगीतं । ख्वप : कुतः पिकाक ।
ताम्रकार, विमल (मुं), (नेसं ११२०), सुमतिजितामित्र मल्लया राग । ख्वप : कुतः पिकाक ।
राजभण्डारी, सुनिता, (नेसं ११३८), जुजु रणजित मल्लविरचित नाटक पृथूपाख्यान । येँ : प्रतीक डङ्गोल ।
राजभण्डारी, सुनिता, (नेसं ११३९), काती प्याखनय् नृसिंह अवतार । यल : बाबुराजा महर्जन ।
वैद्य, जनकलाल, (नेसं ११२२), नेपालभाषाया प्राचीन काव्य सिर्जना । येँ : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
श्रेष्ठ, देविचन्द्र, (नेसं १११३), नेपालका लिखतपत्रहरुको परम्परा, कानून विवरणिका ६०, विसं २०५०, पृ. ३०-४० ।

एकाइ ४. पुनर्जागरण साहित्य (नेसं १०२० दशक - १०५९)

४

- ४.१ नेसं १०२० दशकय् मुद्रित रचना - केदारकल्प (१०२४) स राजीवलोचन जोशीया कविता, सुन्दरी (१०२६) पत्रिकाय् सिद्धिदासया विन्दु-समस्या, स्तोत्रसमुच्चयम् (१०२७)या विज्ञापन, एकविंशतिप्रज्ञापारमिता (१०२९) निष्ठानन्द वज्राचार्यया न्हापांगु सफू पिथना ।
- ४.२ नेसं १०३० दशकया थीथी पिथना - ललितविस्तर (१०३१-३४) निष्ठानन्द वज्राचार्यया बुद्धजीवनी, ईसपं दएकातगु बाखं (१०३५) जगतसुन्दर मल्लया अंग्रेजी स्वतन्त्र अनुवाद बाखं, सङ्गीतचन्द्रोदय (१०३२) स नेपालभाषा कविता, अभयानन्द, हरिभक्त, रत्नलाल व 'गजव'या निर्गुणमे, जोग-मण्डली (नेसं१०३०-३६)या काव्य-साधनाय् नेपालभाषा, अपरिमितानाम धारणी (संस्कृत-नेपालभाषा, १०३७), दानगाथा (१०३९) जीवन्त वज्राचार्यया बौद्ध प्रकाशन, बुद्धोक्तसंसारमय (१०३९) नानीकाजी वज्राचार्यया बौद्ध धार्मिक सफू भाय्हिला ।
- ४.३ नेसं १०४० दशकय् जूगु साहित्य विस्तार - सज्जनहृदयाभरण (१०४०) सिद्धिदासया दोहा व चौपाइ मुना, बोधिज्ञान (१०४३) व आर्यभद्रचरी (१०४५), निष्ठानन्द वज्राचार्यया धार्मिक कृति तँसा, धर्मसार (संसार सागर बिचे (१०४४) योगवीरसिंहया पर्चा प्रकाशन, मेमेपिनि द्योपूजा पर्चा (१०४०) छायाचलन, बुद्धधर्म (१०४५-४६) धर्मादित्य धर्माचार्य सम्पादित नेपाल बुद्धधर्म उद्धार संघया धर्मप्रचार

पुस्तकमाला, न्हापांगु पत्रिका प्रकाशन । बौद्ध महिला, साहित्य परिचय, बुद्धधर्म व नेपालभाषा (१०४७-५०), नेपालभाषा पद्य-सङ्ग्रह (योगवीर, धर्मादित्य आदि २०म्हसिया कविता प्रकाशित), नेपालभाषा गद्य सङ्ग्रह (नेपालभाषा व थ्वया साहित्य, विश्वन्तर जातक, सौन्दरनन्द महाकाव्य सार), व्याकरण निर्माण (१०४६-४८), सिद्धिदास, शुक्रराज व धर्मादित्यया व्याकरण निर्माण, शुक्रराजया नेपालभाषा व्याकरण (१०४८) प्रकाशित, शकुन्तला (१०४७) प्याखं व उकिया जागृति मे 'नेपालभाषा' च्वज्या ।

४.४ नेसं १०५० दशकय् विधाविस्तार - लोके कुचाल कुव्यवहार (१०५०), मञ्जुहर्ष (धम्मालोक)या समाज सुधार लेख, धम्मपद (१०५१), इन्द्रमान वैद्यया अनुवाद, ग्वःआखः छी (१०५१, वर्णमाला) गणेश मास्टर च्वमि विष्णुलाल पिकाक, हृदयकुसुम (१०५३) व पद्यनिकुञ्ज (१०५३), चित्तधर हृदयया प्रारम्भिक कविता मुना, नेपालभाषा रीडर १,२ (१०५३) व वर्णमाला (१०५३), शुक्रराज शास्त्रीया नेपालभाषा शिक्षा-ज्वलं, भद्रकाली रेकर्ड-हाउस, हिज मास्टर्स भ्वाइसय् नेपालभाषा रेकर्ड मे (१०५४), स्वचित्त शुद्धिमार्ग (१०५६), महाप्रज्ञाया मार्गदर्शक मे, त्रिरत्न-वन्दना (१०५८), भिक्षु अमृतानन्दया पालिं भाय् ह्यूगु बुद्धधर्मया आधारभूत साहित्य, वय्कःया नेपालभाषां बौद्ध साहित्य जाय्केगु महाअभियानया न्हापांगु पलाः, ज्ञानमाला (१०५९), भिक्षु प्रज्ञाभिवंशया सम्पादनय् कुशीनगर, भारतं पिहाँवःगु बौद्ध धर्म व नेपालभाषाया मे पुचः, थ्व पिथनां लिपा नेपालय् छगू विशिष्ट मे शैली लोकप्रिय जुयाः नेपाल देय् न्यंक प्रसार जूगु दु, नेपाली विहार (१०५९), फत्तेबहादुर सिंहया सम्पादनय् पुनर्जागरणकाल व आधुनिककालया संगम रूपं पिदंगु, ऐतिहासिक थाय् काःगु सफू ।

लिधंसा

कसा, प्रेमबहादुर (सं), (नेसं ११०३), बाखं-म्ये । येँ : च्वसापासा।
 कायस्थ, छत्रबहादुर (मुं), (नेसं ११०८), कवि विजयानन्दया म्येमुना । यल : साहित्यया मूलुखा ।
 कायस्थ, छत्रबहादुर (मुं), (नेसं १११२), यल ओकुबाहाः महाबुद्धया बौद्ध पं. कवि अमृतानन्द शाक्यया म्येमुना । यल : ज्ञानेन्द्रबहादुर कायस्थ ।
 कायस्थ, छत्रबहादुर (सं), (नेसं ११२१), मानलाल मास्केया भजनामृत । यल : नेपाल संस्कृति ।
 कायस्थ, छत्रबहादुर (सं), (नेसं ११२३), श्री नरराजाया व्याख्यान । यल : नेपाल संस्कृति ।
 माथेमा, नारायणभक्त (संक), (विसं १९८६), भजनमाला । काठमाडौं : स्वयं ।

५. आधुनिक साहित्य (नेसं १०५९-११४०)

५.१ बन्धन-निर्वासन साहित्य (१०५९-१०७१)

८

नेपाली विहारया प्रथम खण्डय् दुथ्याःपिं न्हूपिं कविपिं व द्वितीय खण्डय् दुथ्याःपिं पुनर्जागरणकालीन काव्यया च्वमिपिं व महावीर स्कूलया शिक्षक विद्यार्थीपिंत नेसं १०६१स सरकारं जेलय् तःगुया पृष्ठभूमि ।

५.१.१ बन्धन - जेलय् वंपिनि साहित्य साधना (१०६१-६५) गुगु लिपा पिदन, गथे- चित्तधर 'हृदय'या सुगत-सौरभ (महाकाव्य), हृदयकथा, अन्तरध्वनि, गौतमबुद्ध (खण्डकाव्य), फत्तेबहादुर सिंहया वनवासया छगू खँ (खण्डकाव्य), सिद्धिचरण श्रेष्ठया सीस्वां, उत्तराविलाप (अभिमन्यु महाकाव्यांश), केदारमान व्यथितया काव्य ख्वबिं प्याःगु मे, प्रतीक्षा, दिवसचित्र, अभिसारिणी (गीतिकाव्य), धर्मरत्न यमिया अर्हत्नन्द (महाकाव्य), विश्वन्तरया मचात दान (खण्डकाव्य), हरिकृष्ण श्रेष्ठया काव्य ख्वबि, पूर्णनारायण सुब्बाया सत्यनारायण व्रतकथा, भृतृहरिनीतिशतक, हितोपदेशया छुं (अप्रकाशित) ।

- ५.१.२ निर्वासन - देशं पिने व जेलंपिनेपाखें जूगु प्रकाशन - धर्मदूत (हिन्दी लय्पौ, १०६१-६७) स
नेपालभाषा व बुद्धधर्म सम्बन्धी लेख, १/२ पत्र प्रकाशन, धर्मोदय (१०६७-८०) प्रकाशन, नेसं १०६४
स राणा सरकारं वर्षावास्य च्वनाच्चं पिं भिक्षुपिं पित्युंगुया लिच्चः, देशव्यापी नेपालभाषी एकसूत्रबद्ध,
नेपाल (ल्हातं च्वया, १०६४-६५) यलय् ल्याय्महपिनि नियमित साहित्य गोष्ठीया रचना प्रकाशन,
रत्नध्वज जोशी, भैरवगोपाल वैद्य, सत्यमोहन जोशीपिनि साहित्यिक जन्म, रत्नध्वज जोशीया
नेभाप्रसमिति अड्डाय् न्हापां दर्ता जूगु नारदमोह (खण्डकाव्य, १०६६), भैरवगोपाल वैद्यं मुकुगु मुनास्वां
(१०७० न्हापांगु संस्करण), नेपालभाषाय् आधुनिक पहया बाखं, निबन्ध व समालोचनाया शुरुवात ।
- ५.२ प्रजातन्त्रोत्तर साहित्य (नेसं १०७१-१०८५) ८
- ५.२.१ साहित्यिक संस्था स्वँज्या व इमिगु साहित्य - थो उपशीर्षकए मूलतः च्वसापासा (१०७०),
नेपालभाषा परिषद् (१०७१), थौकन्ह्यु प्रकाशन (१०७१), श्रेष्ठ प्रकाशन (१०७३)या ज्याखँया चर्चा जुइ
। श्रेष्ठ प्रकाशन माला सफू पिथना व पत्रिका पिथना, च्वसापासाया पासा (१०७३-७५) व सितु (१०८४-
) , नेपालभाषा परिषदया नेपाल (१०७२-७६), थौकन्ह्यु पुचःया थौकन्हे (१०७१-), धर्मोदय सभाया
प्रकाशनमाला व धर्मोदय (लय्पौ) निरन्तरता, च्वसापासाया हनूमानध्वाखाय् विराट नेपालभाषा सम्मेलन
(१०७३ सिलाथ्व ८-१०) व प्याखं प्रदर्शनया लिच्चः - हनूमानध्वाखा सम्मेलनय् क्यंगु खड्गसिद्धि
प्याखं च्वमि हेमलाल जोशीं लिपा खड्गसिद्धि (छधाःपुचः, १०७६), एकाङ्की पुचः (१०८५), पिकाल,
अन क्यंगु 'संभव' प्याखंया च्वमि ईश्वरानन्द श्रेष्ठार्चय् प्याखंपुचः फिल्कुतिं (१०७९), फसपूगु लप्ते
(१०८०), पसूका (१०७७) बिल, भिक्षु सुदर्शनं न्हापांगु पूधाःप्याखं अम्बपाली (१०७५), राष्ट्रपाल
(१०७८), जुजु जयप्रकाश (१०७८), विम्बिसार (१०८२) बिल, सत्यमोहन जोशीं विशेष घटना-प्रधान
सिद्धिदास (१०७५), वैद्यबा (१०९१) व ७ दँ लिपा (१०९१) बिल, प्रकाश प्रधान (१०८० दशक) -
फुटकर, लिपा कलाकार (१११७), मिसा च्वमिया न्हापांगु छधाःप्याखं पिदन ।
- ५.२.२ उपन्यास - धूस्वां साय्मिं नेपालभाषाय् थुगु इलय् न्हापांगु उपन्यास मिसा (१०७४) व मेगु उपन्यास
मतिना (१०७७), गंकी (१०७८), मय्जु (१०७९) बिल, केशवलाल श्रेष्ठं मां (१०७५), धर्मरत्न यमिं
लिथु (१०७८) व भूकुटी (१०८०), ईश्वरानन्दं ख्वाउँहि (१०८३) व न्हाय्कं (१०८५) देछाल, थुगु इलय्
न्हापा हे स्थापित जुइधुं कुपिं कविपिं चित्तधर 'हृदय', सिद्धिचरण श्रेष्ठ, केदारमान व्यथित, धर्मरत्न
यमिपिनि काव्य विस्तार जुल, थुगु इलय् न्हूपिं कविपिं पिलूवल - सत्यमोहन जोशी (जयप्रकाश
महाकाव्य, १०७५), माधवलाल कर्माचार्य (लःपवं १०७८, न्हूगु मे १०८४), चित्तरञ्जन नेपाली (मां
लुमंका, शोककाव्य, १०७०, उमर खँयामया रुवाई अनुवाद, १०७५, प्रतिक्रिया (न्हापांगु गद्य कविता
संग्रह, १०७८), नारायणदेवी (मुखूस्वां १०७८), दुर्गालाल श्रेष्ठ (झसुका, १०७७, लिसं, १०८०) आदि ।
- ५.२.३ बाखं - प्रजातन्त्रोत्तर इलय् बाखं साहित्य जाय्कःवःपिं खः - पूर्ण पथिक (अपराधी १०७०, छपाः
चित्र १०७७), धुयास्वां साय्मि (न्याफोस्वां १०७०, मूस्वां १०७३, ब्वाला १०७४, प्रेमबहादुर कसाः
(ती व मेमेगु बाखं, १०७५), आशाराम शाक्य (हिलाबुला, १०७७), माधवलाल कर्माचार्य (थःछँ,
१०७८), प्रजातन्त्रन्हो खुपु बाखंचा (१०६७) धुंकाः चित्तधर हृदय (थाय्भु, १०७८, मिमनःपौ १०८८),
मथुरा साय्मि (वं नकतिनि प्रेम यात, १०८२, लुमंति १०८३), थ्वय्कलं लिपातःगु बाखं व उपन्यास
च्वल, पाल्पाया प्रकाशकुमारी प्रधान (मस्याङ्पा, १०८३) व पुष्पलता श्रेष्ठ (किगः, १०८३),
हितकरवीरसिंह कंसकार (अगिमथ १०८४), पुलांम्ह बाखं च्वमि पूर्णदास श्रेष्ठ (न्हूधाः १०९२, झिंस्वपु
बाखं (११०५), आदि ।

- ५.२.४ निबन्ध - थुगु इलय् निबन्ध-प्रबन्ध जाय्कःवःपिं खः - रत्नध्वज जोशी (निबन्ध छपुचः, १०७०, निपुचः, १०७८, स्वपुचः १०९९), सत्यमोहन जोशी (सुखया किचलय्, १०७३, नेपाःया बौद्ध साहित्य, १०७६), चित्तधर हृदय (झीगु साहित्य, १०७४), कुलधर्मरत्न (चवखँमुना, १०७६), प्रेमबहादुर कसा (न्हूपुखू, १०७८), मोतिलक्ष्मी उपासिका (मोतिमाः १०७८, संघ (अधिनिबन्ध, १०८०), फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य (स्वांसिन्हः १०८०), पद्मरत्न तुलाधर (बुलुमि, १०८२), पुण्यरत्न वज्राचार्य (झीगु नखःचखः, १०८४), मदनमोहन मिश्र (नेपाल संस्कृतिया छगू झलक (१०८४) आदि ।
- ५.२.४ फुटकर चवखँ - थुगु इलय् रे.र.न. स्यस्यलं न्ह्यखा (१०७६), थीथी च्वमिपिनि फुटकर चवखँ मुनातःगु दु ।
- ५.२.४ समालोचना - थुगु इलय् नेपालभाषाया साहित्य-समालोचना पत्रपत्रिकाय् बाहेक सफूया रूपय् पिहांमवः । शुरु - नेपालभाषा परिषदं रत्नध्वज जोशीया सम्पादनय् रत्नध्वज जोशी, रामहरि जोशी, माधवलाल कर्माचार्य व सिद्धिचरण श्रेष्ठया समालोचना मुना साहित्यया सुलचं (१०७२) पिकाःगु दु । थुगु इलय् नेपालभाषाय् आई.ए., बी.ए. शिक्षा अध्यापन जूगुलिं पाठ्यक्रम हेतु प्रतिनिधि च्वमिपिनि साहित्य मुना पिदन- नेपालभाषा परिषदपाखें पद्यपुचः (१०७६), गद्यपुचः (१०७६), नेपालभाषाया नःलि कविता (१०७८), नेपालभाषा न्हूबाखं पुचः (१०८०) व च्वसापासां कमलप्रकाश मलया सम्पादनय् मूसः निबन्ध (१०८४), आदि ।

एकाइ ६. पञ्चायतकालीन साहित्य (नेसं १०८५-१११०) ८

- ६.१ रेडियो नेपाल - नेसं १०८५ चौलाथ्व १२/विसं २०२२ वैशाख १/ईसं १९६५ अप्रिल १३ निसें सरकारं रेडियो नेपालं बियाच्वंगु नेपालभाषा (व हिन्दी) समाचार बन्द यासेलि दच्छि त्वाःत्वालय् सम्मेलन जुल । थुकिं नेपालभाषा व साहित्यय् जागरण हल । पञ्चायतकालय् विद्रोहात्मक साहित्य पिदनधाःसा परम्परागत साहित्य नं झन् अप्पोल, अन्तर (हाईस्कूल, क्याम्पस व पुस्तकालय) सम्मेलनं न्हूपिं साहित्यकारतय्त जन्म बिल व क्याम्पस साहित्य पाःलाःया दैपतिं इमित प्रकाशन मञ्च बिल । थुगु इलय् थीथी विधाय् उल्लेख योग्य ज्याखँ जुल । पुलांपिनि काव्यधाः, बाखंधाः न्हानावंच्वन ।
- ६.२ काव्य - गाजलं दाःगु चा (१०८६ बछला) सकलें दै प्रकाशन, ख्वपं पिकाःगु कवितामुना, पूर्णबहादुर वैद्य - सरासु (१०८७), थ्व ईया न्ह्यलुवा कवि, लिपा लः लः खः (११११), श्यामसुन्दर संयुजु - फुटकर, सत्यभामा माथेमा - फुटकर, लिपा ककचा (११२३), योगेन्द्र प्रधान - छगू दीप छगू लास (१०८८), न्हापा पुलांगु शैलीया कविता लूसः (१०८४), हावलासा (१०९८) । सुन्दर मधिकःमि - लबु गुगु दनावइ (१०९१), आल तनीमखु, (१०९९), फसय् थ्वइच्वंगु सः (११०५), बुद्ध साय्मि - जि जिगु वर्तमान (१०९४), केशवमान शाक्य - बिनाच्वंगु पहर (१०९६), आनन्द जोशी - विस्थापित जि- जि' मखु (११००), पुष्पराज राजकर्णिकार - वर्तमानं इवेप्युगु कविता (११०१), सुदन खुसः - तनावंगु लागा (११०५), नर्मदेश्वर प्रधान - (११०५/१११५), प्रतिसरा साय्मि - जि छकू नालिस भों (११०६) थ्वय्कलं लिपा तिकिन्गु मि (११२१), रंग दुने जि (सचित्र, ११३४) व प्रेशर कूकरया चिल्लाय् (११३८) पिकयाः काव्यख्यलय् न्ह्यलुवाया भूमिका म्हितल, शाक्य सुरेन - छम्हु आकाश (११०६), आदि ।
- ६.३ बाखं- थुगु इलय् खनेदुपिं मुख्य बाखंच्वमिपिं थथे खनेदु - रामशेखर नकःमि - सोतिपाँय् (१०८४), सिमात फफस्वः (१०९५), हरिशङ्कर रञ्जितकार - कंगाः (१०८९), कँचा (१०९१), राजा शाक्य-मतकी (१०९०), जि खग्रास मखु मिलाया (११०३), न्हसला त्वयेवं (११०५), दुर्लभलाल सिं - किकिंपा (१०९१), झूल दुने च्वम्ह मनु (११००), दथुमिखा (११०४), वयात छें पितिन (११०९),

भूषणप्रसाद श्रेष्ठ - फिसः (१०९३), ग्वःफय् (१०९४), लँपु (१०९५), धकिं दुने (१०९७), समानान्तर (१०९८), ग्व, गुबले दुनावइ व जिगु छेँ (११०१), दासिवःमह मनु (११०४) आदि, सुवर्णकेशरी तुलाधर - गुँच्च मूपुली (१०९४), लिपा इलं फपुइकी (११२१), यज़रत्न धाख्वाः- सारी (१०९५), प्रकाशमान नानिचा - दुधाः (१०९६), बल्चा (११०३), श्यामदास कुमाः - आक्सय् लूगु निभाः (१०९७), निभाःया पलाखय् (११०४), केशरमान ताम्रकार - मिफुति (१०९७), लागाय् जि (११००), मंगलदेवी स्थापित - ह्यूपाःया जलय् (११००), लोचनतारा तुलाधर - पँलासु (११०१), शशिकला मानन्धर - नमि (११०२), मोतिलक्ष्मी शाक्य - मत जलय् (११०२), केदार सितु - धकं धयाव (११०३), अष्टमुनि गुभाजु - धकिं दुने धकिं पिने (११०४), नजरराम महर्जन - मिपुसा (११०५), लक्ष्मण राजवंशी - नमिंवाःगु सर्गः (११०८), थय्कःया लिपा झिगुलिं मल्याक बाखंसफू पिदंगु दु ।

६.४ प्याखं- पञ्चायतकालय् खनेदय्कःवःपिं प्याखंच्वमि खः - वासुशशी - ताःचाप्वाँय् (१०८६), झुमि यंमह मनु (११०६), भिक्षु सुदर्शनया सम्पादनय् दबू (छधाःपुचः, १०८७), दुर्गालाल श्रेष्ठ - निमन्त्रणा (गीतिनाटक, १०८८), बिहाँचुलि (गीतिनाटक, १०९०), प्याखंपिचाः (छधाः पुचः ११०५), पद्मरत्न तुलाधर - आः जित नं तनतन दइवल (१०९७), ख्याः बछि नी बछि, ख्यालःपुचः (११०४), लिपा पिकाःगु ग्वय्दां व मेमेगु छधाः (११३८), श्रीकृष्ण अणु - खःला मखुला (ख्यालः, १०९७), रामशेखर नकःमि - धिंताल्ल (ख्यालः १०९९), गिरिजाप्रसाद जोशी - बाखाछेँ (११०२), हाकु स्वाहाने (११०७), दिनेश भुजु - बायावंगु लँपु (११०५), आदि ।

६.५ निबन्ध-प्रबन्ध- थुगु इलय् पिल्लूपिं निबन्ध-प्रबन्ध च्वमि खः - स्वयम्भूलाल श्रेष्ठ - झिजि (१०८८), क्वाःघासा (१०९९), ल्यया च्वखेँ (११०६), हेमराज शाक्य - नेपाल संस्कृतिया मूलुखा (१०८९), स्वयम्भूमहाचैत्य (११०१), ठाकुरमान शाक्य - फुतिफाति (१०९०), मङ्गल प्रसाद श्रेष्ठ- जिगु दायरी छपु पौ (१०९०), सुलोचना मानन्धर - कर्मभोग? (१०९६), लिपा धी चिनाच्चंगु समुद्र जिगु देश (११३५), कमलप्रकाश मल्ल - सिकःमिया स्वाने (१०९८), इन्द्र माली - झीगु भाय् झीगु खँवः (१०९८), काशीनाथ तमोट- सिद्धिरत्न कसाया जीवनी (११००), निष्ठानन्द वज्राचार्य व वय्कःया ललितविस्तर (११०५), रमेशकाजी स्थापित - मुलुकय् दरुगु मुलुक (११००), पूर्णबहादुर वैद्य - जि छगू अभिव्यक्ति युगया (११०१/११३८), चुन्दा वज्राचार्य - मल्लकालया छुं संस्कृति (११०५), नेपालभाषाया नाटक साहित्यया इतिहास (११०९) सौरभ शाक्य- मार्कानित (११०८), मदनसेन वज्राचार्य- जीवनी सफू (लोकरत्न तुलाधर ११००, प्रेमबहादुर कसाः ११०८, मानदास तुलाधर १११०, करुणाकर वैद्य ११०९), बालगोपाल श्रेष्ठ - हलिमलि (११०५), मल्ल के. सुन्दर - लुमन्तिया किचः (११०९), विजयेश्वर वैद्य - ध्याचःगु लँय् (११०९), हृदयप्रसाद मिश्र - पपू मदुमह झंगः (११०९), आदि ।

६.६ उपन्यास- थुगु इलय् खनेदय्कःवःपिं उपन्यासकार खः - रत्नबहादुर साय्मि - मिलाखौं (१०८७), व्वइच्चंगु सुपः (११०३), गुँसिघाँय् (११०३), गुँपुलेवं (११०६), गिरिजाप्रसाद जोशी - धकिं (१०९०), छि स्याना हत्या (१०९६), सिलुस्वां (१०९८), भाजंमिखा (१०९९), विपात्र (१०९९) आदि, रामशेखर नकःमि - नसंफाःगु चा (१०९३), अरुण साय्मि- हाकुतां (१०९६), वचुमिला (१०९९), ह्याउंगुस्वां (११०४), केवलप्रसाद कायष्ठ- हिं प्याःगु सः (१०९७), मथुराकृष्ण साय्मि- कतांमरि (१०९८), ज्वाला (१०९८), यामिखा (११०३) आदि, राज साय्मि- यःमह शत्रु (जासुसी, १०९३), लिपा तुयुगु अजः (रहस्यात्मक, ११४०) दुर्लभलाल सिंह- वँय्पाजु (११००), पलाःख्वाँय् (११०३), चिनियालाल वज्राचार्य, पाल्पा- नसंचा (१०९९), लिपा बुँबाली (१११५), मल्ल के. सुन्दर- नसना (११०३), शशिकला मानन्धर- शैली (११०६), न्हापांगु मिसाच्चमिया उपन्यास, लिपा लँय् लूमह (१११७), जल्ल

थीगु लँपु (११२४), न्हूगु परसि (११२६), मतिनाया सगरमाथा (११२७), संकल्प (११३५), जगदीश चित्रकार- माखापिखा (१०९१) लिपा नचुयावापिं मनूत (११२४) ।

एकाइ ७. लोकतन्त्र-गणतन्त्रकालीन साहित्य (नेसं १११०-११४०)

१२

नेसं १११० (सन् १९९०/विसं २०४६) स नेपालय् वःगु राजनैतिक ह्युपालं नेपालभाषा साहित्यय् न्हूगु जागरण वल । थबले वःगु ह्युपाःया मूल्याङ्कन मज्जुनि । सु गुम्ह साहित्यकार गुलि ग्यंम्ह खः, इमि ग्यंसु लनाः स्वये हे मानि । थन नेपालभाषाया काव्य, बाखं, प्याखं, निबन्ध, उपन्यास- शुद्ध साहित्यिक विधाय् योगदान ब्युपिनि सरसरी सर्वेक्षण जूगु दु । थुगु इलय् सक्रिय न्ह्यव च्वमिपिनि चर्चा थन जुइमखु । इमिगु निरन्तरता, लं क्यना व हामाया भूमिका (गथे - मथुरा साय्मि, दुर्गालाल, भूषणप्रसाद, आदि) थःगु थासय् दु । थुगु इलय् काव्य दुनेया ब्यागलं कचा गजल व हाइकुया वा गाःगु व चिबाखंया खुसि बाःवःगुया ब्यागलं इतिहास कीमाःगु दु । थुगु इलय् भूषणप्रसाद श्रेष्ठया मुनाय् नागार्जुन पब्लिकेशनपाखें सच्छिदंया नेपालभाषा काव्य ल्यया (१०२४-११२३), बाखंल्यया (१०३१-११३०) व च्वखँल्यया (पिदनेत्यंगु) विशेष ज्या जूगु दु ।

७.१ काव्य- प्रतिभा साहित्य परिवार, यें- जनआन्दोलन कविता (१११०), जनार्दन जोशी - भ्वाथः लाकां, पालापाला थीम्ह मनू (११११), नेन्द्रबहादुर श्रेष्ठ- प्याय्चाःगु सः (११११), अमोघ तबः- श्रावस्ती शास्ता (खण्डकाव्य ११११), भगतदास श्रेष्ठ- जि अले जिगु विश्व (१११२), ओमकारेश्वरश्रेष्ठ- असं छगू आणविक भट्टी (१११३), सुरेशकिरण- फुटकर (१११० दशक) लिपा घण्टाघरं ई न्यनाच्चन, जिनवर शास्ता (महाकाव्य ११३२), बालगोपाल श्रेष्ठ- कुलामय् थ्वयाच्चंगु सः (१११५), नवीन चित्रकार- स्वकुमि जि, जि दुनेया वेष्टकोभिना (१११७), रजनी मिला- जिं पियाच्चनागु ई थ्व हे खः (११२६), दया खड्गी बेचैन- इलं लुइकुगु चिनाखँ (११२५) गजल मतिनाया लँपु (११२१), हाइकु तकुस्वां (११२४), न्यय्कू हाइकु (११२३) नं दु । रेवती राजभण्डारी- प्याःगु फ्वंगा (११२७), पुष्परत्न तुलाधर- ल्हाप्सा (११२७), ईश्वरीमैयां श्रेष्ठ- सुथया जः व मांया लुमति (११३३), गजल जिन्दगीया सवाः (१११८) व ईया सवाः (११३४) व हाइकु मुखू मब्यंनीगु स्वां (११२८) नं पिदंगु दु । जुही गुभानि- भाव लूबले भाव तंबले (११३६) ।

७.२ बाखं- नःलि वज्राचार्य- जिगु नुगःया किचः (१११५), सुलोचना मानन्धर- झ्यारखाना (१११६), सरस्वती तुलाधर- पौभाः छगू जीवनया (११२१), लकस न्ह्यानाच्चंगु जीवनया झाका (११३३), ईया हिलासुइ थौंया बाखं (११३६), रीना तुलाधर- थीथी स्वां जिगु क्यबया (११२१), लोचनतारा तुलाधर- दुवाः ध्वदुकेत (११२२) मीना वज्राचार्य- द्रंगु पलाः (११२८), मोतिलक्ष्मी शाक्य- मतिनाया जलय् (११३०), शरद कसाः- जीवनया चाकलय् (११३०), इलंईया बाखं (११३५), निजिरोस न्याछर्यो- अन्तर्मनया सः (११३४), करं क्यंगु लँपु (११३९), दिव्या ताम्रकार- न्ह्यवःसा व मेमेगु बाखं (११३६), मनदेवी तण्डुकार- इलं क्यंगु लँ (११३७), लँय् खनागु पलाः (११३८), धूप्वः (११४०), सुजिता माःजु- नेवाःसाहेब (११३३), नारद वज्राचार्य- अयनं मनू म्वाना हे च्वनी (११३५), न्हुछेभक्त कवां- क्वाःनाखं मिंनःगु छें (११३९) ।

७.३ प्याखं- धर्मराज शाक्य- विश्वन्तर (११११), कृष्णगोपाल कुसि- श्रद्धाञ्जली (१११२), पुष्पराज शाक्य- अजातशत्रु (१११९), शान्तलाल (नन्दसुवाः) नेवाः- धोय्दुंगु भिखाछें (११२१), सूर्यलक्ष्मी नेवाः- मांदि (११२१) ज्ञानकाजी मानन्धर- अरनिकोया श्वेतचैत्य (११२९), कुमारी (११२३),

खड्गयोगिनी (११२५), कपिलवस्तुस भगवान् (११२७) आदि, शशिकला मानन्धर- न्हूगु पर्सि (११२६)।

७.४ निबन्ध-प्रबन्ध- थुगु इलय् थ्व विधाय् ल्हाः तःपिं थथे खनेदु- रे.र.न.स्यस्य- झिपु ह्वनाखँ (१११६), जिगु छुं धार्मिक च्वखँ (१११६), तेजेश्वरबाबु ग्वंगः- फुटकर (११००), विष्णु अल्पज्ञ- जि व जिया दुने (१११५), बलदेव जुजु- नेवाः संस्कृति व नेवाः दर्शन (१११५), नेवाः संस्कार व उकिया विधि (१११९), जुही सुवाल- पलाख्य लूगु लुमन्ति (१११५), लुमंका स्वयाबले (११२३), केशरीलक्ष्मी मानन्धर- चतुमधु (१११६), ध्रुवनारायण कायष्ठ- छवास अजिमा (१११६), पूर्णकाजी ताम्रकार- थःगु साहित्यिक याः (ब्वछि, १११९, ब्वखु ११२५) आदि, शङ्करमान राजवंशी- झीगु संस्कृति म्हसीके (१११९), केशरत्न शाक्य- त्वाप्पा (१११९), सुरेन्द्रमान श्रेष्ठ- नेवाः संस्कृतिया नखःचखः (११२१), नेवाः संस्कृतिया इतिहास (११२९), रास जोशी- चाया थलबल (११२४, स्वनिगःया संस्कृति (११२९), जीतबहादुर मानन्धर - मानन्धर निबन्ध मुना (११२४), नरेशवीर शाक्य- जिं छु च्वया... (११२७), रुक्मिणी श्रेष्ठ- नसात्वँसा वासः नं खः (भाग १, नेसं ११२७, भाग २, नेसं ११३९), प्रकाश प्रधानाङ्ग- आत्मप्रकाश (ब्व १, नेसं ११३० व ब्व२, नेसं ११३६), निजिरोस न्याछर्यो - नेवाः नखः व नसा (११३२), राजेन मानन्धर- न्या मिसाया देशय् (नियात्रा, ११३२), मुनीन्द्र वज्राचार्य- बमं ल्हायेमफुगु जिन्दगी (यात्रा, ११३२), रत्नतारा ताम्राकार- उदाय् जातिया संस्कार (मचा प्वाथय् च्वंसांनिसें इहिपान्हाः तक, ११३५, इहिपा (११३४), ज्याःजंक्व (११३९)।

७.५ उपन्यास - केदार सितु - स्वम्हम्ह मनू (१११२), लिपा तथागत (११३५), यचु जोशी - गननिसें गनतक (११२१), थ्व मतिना मखु (११२७), विमल ताम्राकार - आकाझाकां (११२१), मय्जु पल्पसा (११२१), नुगःदुनेयामि (११३०), शान्तराज शाक्य - लुफिं (११२१), नजरराम महर्जन - इवाः जुयावंगु स्वां (११२५), लिजला (११२८), थः कतः (११२९), भावना (११३०), व सु (११३२), राजा शाक्य - प्याखंया दुने (११२७) अगिमथ - कथहं (११२८), तुलसीनारायण श्रेष्ठ - प्रतिज्ञा (११२९), गणेशराम लाछि - ख्वाःपाः (११३९) आदि।

लिधंसा

कर्माचार्य, माधवलाल, (नेसं ११२४), हाकनं मेगु खँ साहित्ययागु हे। यँ : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान।

जोशी, रत्नध्वज, (नेसं १०७२), साहित्यया सुलचं। यँ : नेपालभाषा परिषद्।

तमोट, काशीनाथ, (नेसं ११०३), नेपालभाषा साहित्य परिचय। यँ : नेपालभाषा परिषद्।

ताम्राकार, पूर्ण, (नेसं ११३४), ल्हाब्सा। यँ : रत्नदेवी प्रजापति साहित्य ट्रष्ट।

प्रधान, नर्मदेश्वर, (नेसं ११०५), जिगु बिचाः जिगु धापू। यँ : सान्त्वना प्रकाशन।

मल्ल, कमलप्रकाश (सं), (नेसं १०८७), नःलि कविता : छगू विवाद। यँ : नेपालभाषा प्रकाशन।

मालि, इन्द्र, (नेसं १११७), पुलां कसि, न्हूगु दापु। यँ : त्रिवेणी साहित्य प्रतिष्ठान।

मालि, इन्द्र, (नेसं ११२८), नेपालभाषा प्रबन्धकाव्यय् कवि गिरिजाप्रसाद जोशीया थाय्। ख्वप : कुतः

पिकाक।

वज्राचार्य, चन्द्रमान, (नेसं १११७), सिर्जनाया विवेचना। किपू : जनचेतना प्रकाशन।

वज्राचार्य, चुन्दा, (नेसं ११२९), नेपालभाषाया नाटक साहित्यया इतिहास, नेसं ११०८ दँ तक्कया छगू

परिचय। ख्वप : कुतः पिकाक।

Linguistics (Optional)

Paper: NB763-1

Full Marks:

100

Credit hours: 4

No. of

Classes: 64

Unit 1: Articulatory Phonetics

Course Description

This course in phonetics introduces students to Articulatory Phonetics. It attempts to make students capable of listening, articulating and transcribing the sounds in the IPA Chart with special reference to the phones in languages of Nepal.

Course Objectives

On completion of this course, students will be able to:

- understand the theoretical aspects of articulatory phonetics;
- explain the speech production mechanism;
- listen and transcribe the sounds; and
- describe the sounds.

Course Contents

1. Theoretical Phonetics
 - 1.1 Speech organs
 - 1.2 Airstream mechanism and initiators
 - 1.3 Direction of the air
 - 1.4 Status of the glottis: Voiced versus voiceless; aspirated versus unaspirated, murmur, creaky voiced; and tone versus intonation and breathy voiced.
 - 1.5 Place of articulation: bilabial, labiodental, dental, alveolar, post-alveolar, retroflex, velar, uvular, pharyngeal and glottal.
 - 1.6 Functions of active articulators: front, back, root, apex and the lamina of the tongue, apical versus laminal.
2. Classification of Sounds
 - 2.1 Vowel, consonant, diphthong and semivowel
 - 2.2 Classification of Nepalese consonants in the IPA Chart
 - 2.3 Phonation types: tense and lax; breathy and clear; creaky voiced and laryngealization
 - 2.4 Tones
 - 2.5 Classification of Nepalbhasa vowels: lip rounding, nasalization, tongue height and back (model: cardinal vowels)

Recommended Readings and References

- Cartford, J.C. 1988. *A Practical Introduction to Phonetics*. Oxford: Clarendon.
- Hale, Austin and Kedar P. Shrestha. 2006. *Newār*. München: LINCOM EUROPA
- Hockett, Charles F. 1973. *A Course in Modern Linguistics*. New Delhi: Oxford & IBH Publishing Co.
- International Phonetic Association. 2015. *The International Phonetic Alphabet*. Cambridge University Press.
- Kansakar, T.R.. 1998. *A Course in English Phonetics*. Chennai: Orient Longman.

- Ladefoged, Peter. 1982. *A Course in Phonetics*. New York: Harcourt.
- Joshi, Sunder K. 1985. A Descriptive Study of Bhaktapur Dialect of Newari. A Thesis Submitted to Pune University, Deccan College for the fulfillment of Ph.D. in Linguistics(Unpublished).
- Malla, Kamal P. 1985. *Newari Language: A Working Outline*. Tokyo: Institute for the Study of Languages and Cultures of Asia and Africa.
- Matthews, P.H. 1997. *The Concise Dictionary of Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Napoli, Donna Jo. 1996. *Linguistics: An Introduction*. New York / Oxford: Oxford University Press.
- O'Connor, J.D. 1973. *Phonetics*. New Delhi: Penguin Books.
- Pokharel, Madhav Prasad. 1989. 'Experimental Analysis of Nepali Sound Systems.' Unpublished Ph.D. Thesis. University of Pune.
- Richards, Jack, John Platt, and Heidi Weber. 1985. *Longman Dictionary of Applied Linguistics*. England: Longman Group Limited.
- Shrestha, Omkareshwor, 2010. "A Grammar of Pahari." Unpublished Ph.D. dissertation. Tribhuvan University.

Unit 2: Phonology

Course Description

This course is designed to familiarize students with the history, processes and current trends in phonology, and at the same time it makes them understand the relation between phonology and morphology.

Course Objectives

On completion of this course, students will be able to:

- understand the principles of phonological theory;
- argue for the connection between phonology and morphology; and
- analyze the phonological data from the languages spoken in Nepal.

Course Contents

1. Introduction to Phonology;
 - 1.1 Phonological theory: Phonetics and Phonology;
 - 1.2 Phonological analysis

Recommended Readings and References

- Clark, John and Colin Yallop. 1990. *An Introduction to Phonetics and Phonology*. Oxford: Halle, Morris and G.N. Clements. 1983. *Problem Book in Phonology: A Workbook*. Cambridge: MIT.
- Hyman, Larry M. 1975. *Phonology: Theory and Analysis*. New York: Holt, Rinehard and Winston.
- Katamba, Francis. 1989. *An Introduction to Phonology*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Napoli, Donna Jo. 1996. *Linguistics*. Oxford: Oxford University Press

Unit 3: Morphology

This course acquaints students with the scope of morphology and enables them to understand the methods and approaches of developments in morphological analysis.

Course Objectives

On completion of this course students will be able to:

- understand the role of morphology in linguistic theory;
- argue for the phonology-morphology interface and morphophonemic processes with examples; and

- analyze the morphological data from languages of Nepal.

Course Contents

1. Morphology
 - 1.1 Nature and scope of Morphology
 - 1.2 Morphology and Linguistic Theory
 - 1.3 Identification of morphemes; types morphemes: root, stem and affixes; and Morphemes and allomorphs
 - 1.4 Morphological processes: inflectional, derivational and collocational.
2. Morphophonemics
 - 2.1 Scope of Morphophonemics
 - 2.2 Morphophonemic processes: sandhi, elision, insertion, assimilation and dissimilation
 - 2.3 Analysis of morphological data from languages of Nepal

Recommended Readings and References

- Hockett, Charles F. 1970. *A Course in Modern Linguistics*. New Delhi: Oxford & IBH Publishing Co.
- Katamba, Francis. 1993. *Morphology*. U.K.: Macmillan
- Mathews, P.H. 1991. *Morphology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nida, Eugene. 1964. *Morphological Workbook*. Oklahoma: University of Oklahoma.
- Napoli, Donna Jo. 1996. *Linguistics: An Introduction*. New York: Oxford University Press.

Unit 4: Historical Linguistics

Course Description

The aim of this course is to introduce students to the nature of language and to various branches and scope of linguistics. Furthermore, the course will familiarize with the detailed survey of the developments in modern linguistics.

Course Objectives

On completion of this course, students will be able to:

- understand the nature and scope of historical linguistics;
- know the theories and methodologies of historical study of languages;
- explain the changes in linguistic structures over a period of time; and
- accomplish historical studies of the languages.

Course Contents

1. Introduction to historical linguistics
 - 1.1 Aims and scopes of historical linguistics
 - 1.2 Synchronic vs diachronic linguistics
 - 1.3 Nature of historical study of Language
 - 1.4 Materials for historical study of Language
 - 1.5 Writing and language and Major writing systems of the world
 - 1.6 Brahmi, Ranjana, Pracalit, Bhujimola, Devanagari and other scripts of Nepal.
 - 1.7 Genealogical classification of languages of the world
 - 1.8 Sino-Tibetan and relationship of the Tibeto-Burman languages spoken in Nepal
 - 1.9 Indo-European languages and classification of the Indo-Aryan languages of Nepal
 - 1.10 Austro Asiatic and Dravidian languages of Nepal
2. Patterns of Linguistic Changes

- 2.1 Sound change and types of sound changes
- 2.2 Regularity hypothesis
- 2.3 Phonetic and phonological change
- 2.4 Structural and function of sound change
- 2.5 Patterns of phonological change, conspiracies and teleology
- 2.6 Lexical change
- 2.7 Semantic change: basis and mechanism for semantic change
- 2.8 Syntactic change, basis and mechanism for syntactic change
- 2.9 Analogy; types of analogy, tendencies of analogical change, Kurylowicz's law and Mankzak's tendencies, analogy and Generative grammar
- 2.10 Nature and causes of linguistic change
- 2.11 Language Contact
- 2.12 Lexical Borrowing
- 2.13 Convergence, Pidgins, Creoles, and Language death
3. Methods in Historical Linguistics
 - 3.1 Comparative method: Establishment of linguistic relationship
 - 3.2 Methods of comparative reconstruction: Unconditioned and conditioned reconstruction, limitation of comparative reconstruction.
 - 3.3 Methods of internal reconstruction
 - 3.4 Reconstruction of Pre-historic culture: Linguistic palaeontology
 - 3.5 Glottochronology

Recommended Readings and References

Breton, Roland J.-L. 1997. *Atlas of the Languages and Ethnic Communities of South Asia*. New Delhi: Sage Publications.

Hock, Hans Henrich. 1986. *Principles of Historical Linguistics*. Mouton.

Lehman, Winfred P. 1995. *Historical Linguistics*. 5th edition. New York and London: Routledge.

Masica, Collin P. 1976. *Defining a Linguistic Area: South Asia*. Chicago: Chicago University Press.

Masica, Collin, P. 1991. *The Indo Aryan Languages*. Cambridge University Press.

Zograph, G.A. 1982. *Languages of South Asia*. London: Routledge and Kegan Paul.

Unit 5: Sociolinguistics

Course Description

This course examines a close relation between language, culture and society. It enables students to recognize the forms and functions of languages in the society in context of multilingual and multicultural setting of Nepal and address the sociolinguistic issues.

Course Objectives

On completion of this course, students will be able to:

- understand the functions of language in society and culture;
- explain fundamental concepts of sociolinguistics, anthropological linguistics and ethnolinguistics;
- analyze sociolinguistic problems; and
- implement sociolinguistic theories in language planning.

Course Contents

1. Language, Society and Culture
 - 1.1 Definition and scope of sociolinguistics
 - 1.2 Anthropological linguistics and Ethnolinguistics
 - 1.3 Language variations: theory and situations
 - 1.4 Dialects: regional, social, rural, urban and standard
 - 1.5 Registers: Need and development and some case studies
 - 1.6 Diglossia: features and change; some case studies
 - 1.7 Ethnicity, religion, language and nation; some case studies and ethnic varieties
 - 1.8 Reflection of culture in language use: kinship, taboos, and gender

2. Bilingualism and Multilingualism
 - 2.1 Definitions of Bilingualism and Multilingualism
 - 2.2 Types of Bilingualism and Multilingualism
 - 2.3 Language contacts: language convergence, divergence and interference
 - 2.4 Code-switching and Code-mixing
 - 2.5 Language attitude, Language maintenance and shift
 - 2.6 Language endangerment; language death and endangered language of Nepal

3. Language Planning
 - 3.1 Theory of language planning and management
 - 3.2 Political and social aspects of language planning
 - 3.3 Language policies and planning in Nepal
 - 3.4 National languages Policy Recommendation Commission Report
 - 3.5 Standardization of Nepalbhasa, Maithili, and Nepali
 - 3.6 Development of Nepali Sign Language

Recommended Readings and References

- Epele, John W., M. Paul Lewis, Dan Raj Regmi, and Yogendra P. Yadava. 2012. *Ethnologue: Languages of Nepal*. Kathmandu: Linguistic Survey of Nepal, Central Department of Linguistics and SIL International Partners in Language Development.
- Fishman, Joshua A. 1991. *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*. Philadelphia: Multilingual Matters Ltd.
- Gaige, Frederick H. 2009. 2nd Edition. *Regionalism and National Unity in Nepal*. Kathmandu: Social Science Baha and Himal Books.
- García, Ofelia, ToveShuntabb-Kangas, and María E. Torres-Guzmán, eds. 2009. *Imagining Multilingual Schools: Languages in Education and Globalization*. New Delhi: Orient BlackSwan.
- Hudson, R.A. 1996. *Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mohanty, Ajit K., Minati Panda, Robert Phillipson, and ToveShuntabb-Kangas, eds. 2009. New Delhi: Orient BlackSwan.
- Pradhan, Uma. 2020. *Simultaneous Identities: Languages, Education and the Nepal Nation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- RastryabhāśāNītiSujhāwaĀyoga. B.S. 2050 (1994). *Prativedan*. Kathmandu: Pragyāvawan.
- Richards, Jack, John Platt, and Heidi Weber. 1985. *Longman Dictionary of Applied Linguistics*. England: Longman Group Limited.

- Skutnabb-Kangas, Tove. 2000. *Linguistics Genocide in Education – or Worldwide Diversity and Human Rights?* New Delhi: Orient Longman Private Limited.
- Sharma, Pitamber. 2014. *Some Aspects of Nepal's Social Demography: Census 2011 Update*. Kathmandu: Social Science Baha and Himal Books.
- Schmid, Carol L. 2001. *The Politics of Language: Conflict, Identity and Cultural Pluralism in a Comparative Perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- Sonntag, Selma K. and Mark Turin, eds. 2019. *The Politics of Language Contact in the Himalaya*. UK: OpenBook Publishers.
- Opgenort, Jean Robert. 2012. *Toward UNESCO Guidelines on Language Policies: a Tool for Language Assessment and Planning*. Paris: UNESCO.

Unit 6: Linguistic Fieldwork

Course Description

This course is intended to familiarize students with the fieldwork methodology in linguistics and the practice of linguistic fieldwork, language documentation, and sociolinguistic survey.

Course Objectives

On completion of this course, students will be able to:

- understand the principles and methods of fieldwork
- document spoken languages
- carry out sociolinguistic survey

Course Contents

1. Research and Field Methods

1.1 Types of research

1.2 Procedure of scientific research

1.3 Research proposal and its contents

1.4 Background studies for fieldwork

2. Linguistic Fieldwork

2.1 Identification and selection of the research problem

2.2 Formulation of the research problem and its reference to previous works

2.3 Method of the inquiry

2.4 Sampling procedures

2.5 Tools and techniques for gathering data

2.6 Coding, editing and processing of data

Recommended Readings and References

Blair, Frank. 1990. *Survey on a Shoestring: A Manual for Small-Scale Language Surveys*.

Texas: The Summer Institute of Linguistics and The University of Texas at Arlington.

Nepali National Languages Preservation Institute. 2015. *A Rapid Assessment Report: Languages of Nepal*. Lalitpur: NNLPI.

Newman, Paul and Martha Ratliff, eds. 2001. *Linguistic Fieldwork*. Cambridge: Cambridge University Press.

Samarin, William J. 1967. *Field Linguistics: A Guide to Linguistic Field Work*. New York: Holt Rinehart and Winston, Inc.

Winter, Werner, ed. 1991 *The Rai of Eastern Nepal – Ethnic and Linguistic Grouping: Findings of the Linguistic Survey of Nepal*. Kathmandu: Linguistic Survey of Nepal and Centre for Nepal and Asian Studies, Tribhuvan University.

इतिहास व संस्कृति
(वैकल्पिक)

Code : NB763-3
Semester : II

Credit Hours : 4
Teaching Hours : 64

तातुना

नेपाली इतिहास व संस्कृतिया विषयलय् जानकारी बीगु व अध्ययन अनुसन्धान यायफएकेगु ।

पाठ्य वस्तु

एकाइ १

१. इतिहास व संस्कृतिया स्रोत : पुरातात्विक स्रोत, साहित्यिक स्रोत एवं विदेशी स्रोत व अन्य ।

४

एकाइ २

१. नेपालमण्डलया उत्पत्ति व विकासक्रम ।

२

२. पौराणिक काल : गोपाल, महिषपाल, किरातकाल ।

४

एकाइ ३

१. लिच्छविकाल : राजनैतिक इतिहास । समाज : सामाजिक संगठन, महिलावर्गया स्थान, शिक्षाव्यवस्था, संस्कार, नसात्वसा, पहिरन व अलंकार, जात्रा व मनोरञ्जन । लिच्छविकालय् जनभाषाया रुपय् नेपालभाषाया प्रचलन सम्बन्धी प्रामाणिकता । कला, वास्तुकला ।

१५

एकाइ ४

१. पूर्वमध्यकाल : राजनैतिक इतिहास । नेपालसंवत् । तिरहुत/डोय राज्यया पतन व नेपालमण्डलय् उकिं लाःगु राजनैतिक व सांस्कृतिक प्रभाव । नेपालमण्डलया राजनैतिक विखण्डन ।

८

एकाइ ५

१. उत्तर मध्यकाल : राजनैतिक इतिहास । समाज : सामाजिक संगठन, महिलावर्गया स्थान, शिक्षाव्यवस्था, संस्कार, नसात्वसा, पहिरन व अलंकार, जात्रा व मनोरञ्जन । कला, वास्तुकला ।

२. आधुनिककाल : राजनैतिक इतिहास । नेवाः संस्कृति व सभ्यताया वर्तमान अवस्था ।

सन्दर्भ धल :

- जोशी, हरिराम, (२०६०), *नेपालका चाडपर्व*। ललितपुर : जोशी रिसर्च इन्स्टिच्यूट ।
- जोशी, हरिराम, (२०६८), *हाम्रो संस्कृति*। ललितपुर : प्रदिपराम जोशी ।
- पाण्डेय, रामनिवास, (२००८), *नेपाल थु द एज्स*। न्यू दिल्ली : एडरोइट पब्लिसर्स ।
- रेग्मी, डि.आर., (२००७), *एन्सियन्ट नेपाल*। न्यू दिल्ली : रुपा एण्ड कं. ।
- रेग्मी, डि.आर., (२००७), *मेडियाभल नेपाल*। भोलम १,२ । न्यू दिल्ली : रुपा एण्ड कं. ।
- रेग्मी, डि.आर., (२००७), *मोडर्न नेपाल*। न्यू दिल्ली : रुपा एण्ड कं. ।
- वज्राचार्य, धनवज्र, (२०५३), *लिच्छविकालका अभिलेख*। कीर्तिपुर : नेपाल र एसियाली अनुसन्धान केन्द्र ।
- वज्राचार्य, धनवज्र, (२०५६), *मध्यकालका अभिलेख*। कीर्तिपुर : नेपाल र एसियाली अनुसन्धान केन्द्र ।
- वज्राचार्य, धनवज्र, (२०६४), *गोपालराजवंशावलीको ऐतिहासिक विवेचना*। कीर्तिपुर : नेपाल र एसियाली अनुसन्धान केन्द्र ।
- श्रेष्ठ, पुरूषोत्तमलोचन, (२०५८), *त्रिपुर र युथुनिमम् राजकुल*। भक्तपुर : भक्तपुर नगरपालिका ।
- श्रेष्ठ, पुरूषोत्तमलोचन, (२०६०), *भक्तपुरको नवदुर्गा गण*। भक्तपुर : बबिता श्रेष्ठ ।
- श्रेष्ठ, पुरूषोत्तमलोचन, (२०५८), *भौखेलमा फेलापरेका लिच्छविकालीन सम्पदा, प्राचीन नेपाल, संख्या १८४* ।
- श्रेष्ठ, पुरूषोत्तमलोचन, (...), *शङ्खधर साखा र नेपालसंवत्, खोपृङ्*।
- श्रेष्ठ, पुरूषोत्तमलोचन, (२०७२), *काठमाण्डौ उपत्यकाको प्राचीनता, खोपृङ्*।
- श्रेष्ठ, पुरूषोत्तमलोचन, (२०७५), *भक्तपुरका केही परम्परागत नाच, मधुपर्क, ५९०/२०७५* ।